

ADAY SÜRÜCÜ BELGELERİNİN İPTALİ İŞLEMLERİNE KARŞI AÇILAN DAVALARDA GÖREVLİ YARGI YOLU SORUNU VE İDARİ YARGI YERLERİNİN KONUYA YAKLAŞIMI

*The Problem of Jurisdiction in Lawsuits Against the Cancellation of Candidate
Driving Licences and the Approach of Administrative Courts to the Issue*

Prof. Dr. Mustafa AVCI*
Doç Dr. Hüseyin BİLGİN**

Öz: Ülkemizde yaşanan trafik kazalarında daha çok 18-24 yaş arasındaki gençlerin kazaya neden olduğunun tespiti üzerine, ilk defa sürücü belgesi alacak kişilere ilişkin bir düzenleme yapılma ihtiyacı gündeme gelmiştir. Buna bağlı olarak ilk defa sürücü belgesi alanların belli bir süre aday sürücü olarak kabul edilmesi gerektiği düşüncesinden hareketle 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununda yapılan değişikliklerle 2013 yılında aday sürücülük kavramı yasal olarak düzenlenmiştir. Ancak anılan düzenlemede aday sürücü belgesinin iptal nedenleri hakkında bir hükme yer verilmemiştir. Aday sürücü belgesinin iptal nedenlerinin Yönetmelikle düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. 2015 yılında Karayolları Trafik Yönetmeliğinde düzenlenen aday sürücülük maddesi ile aday sürücü belgesinin iptal nedenlerine yer verilmiştir. Aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin işlemler idari işlemlerdir. Bu işlemlere karşı açılacak olan davaların idari yargı yerlerinde açılması gerektiği Uyuşmazlık Mahkemesinin istikrar kazanan kararları ile belirlenmiştir.

Çalışmada aday sürücü belgesinin iptal nedenleri ile bu nedenlerle aday sürücü belgesi iptal edilen kişilerin açtıkları davalarda idari yargı yerlerinde verilen kararlar incelenmiştir. Anılan kararlardan hareketle uygulamada ortaya çıkan sorunlara yer verilmiş ve bu sorunların çözümü adına çeşitli görüş ve önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aday sürücü, aday sürücü belgesi, bölge idare mahkemesi, istinaf, Danıştay, Uyuşmazlık Mahkemesi,

Abstract: Upon the determination that young people between the ages of 18-24 mostly cause accidents in traffic accidents in our country, the need to make a regulation regarding those who will obtain a driver's licence for the first time has come to the agenda. Accordingly, the concept of candidate driving was legally regulated in 2013 with the amendment made in the Highway Traffic Law No. 2918 with the idea that those who obtain a driver's licence for the first time should be accepted as candidate drivers for a certain period of time. However, the aforementioned regulation does not include a provision on the reasons for the cancellation of the candidate driver's licence. It is stipulated that the reasons for the cancellation of the candidate driver's licence shall be regulated by the Regulation. In 2015, the reasons for the cancellation of the candidate driver's licence were included in the candidate driving article regulated in the Road Traffic Regulation. The procedures regarding the cancellation of the candidate driver's licence are administrative procedures. It has been determined by the consistent decisions of the Court of Dispute that the lawsuits to be filed against these transactions should be filed in administrative jurisdictions.

In this study, the reasons for the cancellation of the learner driver's licence and the decisions rendered by the administrative jurisdictions in the lawsuits filed by the persons whose learner driver's licences were cancelled due to these reasons are examined. Based on the aforementioned decisions, the problems arising in practice are included and various opinions and suggestions are given in order to solve these problems.

Keywords: Candidate driver, candidate driving licence, regional administrative court, appeal, Council of State, Court of Dispute,

* Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi, av.mavc14@gmail.com
ORCID: 0000-0003-1887-792X

** Afyon Kocatepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi, hüseyinbilgin22@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-5182-2499

Makale Geliş Tarihi: 12.08.2024 Makale Kabul Tarihi: 24.03.2025

GİRİŞ

Günümüzde artan trafik kazaları ve bu kazaların ölümle sonuçlanabilen ağır sonuçlarının olmasının yanı sıra maddi hasarlı kazalar nedeniyle ülke ekonomisi açısından önemli bir kayıp olduğu da genel kabul gören bir husustur. Ölümlü, yaralamalı ve/veya maddi hasarlı trafik kazalarını azaltma, sağlıklı ve düzenli trafik akışının sağlanması amacıyla 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu (KTK) ve Karayolları Trafik Yönetmeliği (KTY) nde¹ çeşitli düzenlenmelere yer verilmiş ve bir takım eylem ve işlemler yasaklanarak, bu yasakların ihlali halinde idari yaptırımlar getirilmiştir.

Karayollarında yaşanan trafik kazalarının büyük çoğunluğuna 18-24 yaş arasında gençlerin karıştığı ve acemi şoför diye de ifade edilen kişiler tarafından bu kazaların gerçekleştirildiğinin tespit edilmiştir. Bunun üzerine mevzuatımızda 2013 yılında Karayolları Trafik Kanununa eklenen ek 3. madde ile aday sürücü belgesi konusu düzenlenmiştir. Anılan maddede yapılan atıflarla da aday sürücü belgesinin iptal nedenleri Yönetmelikte düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Bilahare, 2015 yılında Karayolları Trafik Yönetmeliğine eklenen hükümle aday sürücü belgesinin iptal nedenleri bentler halinde ifade edilmiştir.

Makalede, Karayolları Trafik Kanununda ve Yönetmeliğinde düzenlenen aday sürücü belgesi iptal nedenleri tek tek ele alınıp açıklandıktan sonra aday sürücü belgesinin iptali işlemlerine karşı açılan davalarda görevli yargı yeri konusu Uyuşmazlık Mahkemesi (UM) kararları da ele alınarak incelenmiştir. Uyuşmazlık Mahkemesi, Danıştay ve Bölge İdare Mahkemelerinin istikrar kazanmış içtihatlarına göre idari yargı yerlerinin görevli olduğunun tespiti üzerine de, uyuşmazlık konusu olan yaklaşık 500 karar üzerinden çeşitli bölge idare mahkemelerince verilen kararlardan hareketle aday sürücü belgesinin iptal nedenleri konusu incelenmiştir. Anılan kararlardan hareketle verilen kararlara göre çeşitli çıkarımlarda bulunarak bu konulara ilişkin görüş ve önerilere yer verilmiştir.

I.ADAY SÜRÜCÜ KAVRAMI

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununda ve Karayolları Trafik Yönetmeliğinde hem aday sürücü hemde aday sürücü belgesi tanımına yer verilmemiştir. Anılan düzenlemelere bakıldığında sürücü² ve sürücü belgesi³ kavramlarının tanımının yapıldığı görülmektedir.

Aday sürücülük kavramı 12.7.2013 gün ve 6495 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun⁴ 22. maddesiyle ilk defa düzenlenmiştir⁵. Ek madde 17 olarak Karayolları Trafik

¹ RG, 18.07.1997, S. 23053.

² Sürücü:Karayolunda, motorlu veya motorsuz bir aracı veya taşıtı sevk ve idare eden kişidir (2918 Sayılı Kanun (SK) m.3 – KTY m.3/a-5)

³ Sürücü belgesi: Bu Kanunda belirtilen motorlu araçların sürülmesine yetki veren belgedir (2918 SK m.3) Sürücü belgesi: 2918 sayılı Kanunda belirtilen motorlu araçların sürülmesine yetki veren belgedir. (KTY m.3/a-24).

⁴ RG, 02.08.2013, S. 28726.

⁵ Maddenin gerekçesi ise, “Yapılan araştırmalar, 18-24 yaş arası sürücülerin kusurlu olarak trafik kazasına karışma oranının diğer yaş gruplarına nazaran daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu nedenle özellikle genç sürücüler üzerinde trafik

Kanununda hüküm altına alınmıştır. Anılan kanun hükmünün yaptığı atıf ile birlikte 17.04.2015 gün ve 29329 sayılı Resmi Gazete de yayımlanan ek madde ile ek madde 3 olarak Karayolları Trafik Yönetmeliğinde düzenlenmiştir.

Anılan iki düzenlemeden hareketle, ilgili yönetmelik hükmünün yürürlüğe girdiği 17.04.2015 tarihinden itibaren ilk defa sürücü belgesi alanlar ile herhangi bir sebeple sürücü belgesi iptal edilmiş olmakla birlikte yeniden sürücü belgesi alanları, belgenin alındığı tarihten itibaren iki yıl süre ile aday sürücü olarak tanımlayabiliriz. Bu süre içinde aday sürücülerin kullandıkları sürücü belgesine de aday sürücü belgesi diyebiliriz.

İlgili mevzuat hükümlerine bakıldığında, 2918 sayılı Kanunun ek 17. maddesi aday sürücülük süresi ile ilgili olarak asgari bir süre olarak bir yıl belirlemiştir. Maddenin ikinci fıkrasında da açıkça verdiği yetkiye dayalı olarak da, süre yönetmelik hükmü ile iki yıl olarak belirlenmiştir.

II. SÜRÜCÜ BELGESİ İPTALİNE YETKİLİ MAKAMLAR

2918 sayılı Kanunun Ek 17. maddesinin 3. fıkrasında aday sürücü belgesini iptale yetkili makamların aynı Kanunun 6. maddesinde sayılan görevliler olduğu ifade edilmiştir. Kanunun *“Trafik zabıtasının görev ve yetki sınırı ile genel zabitanın trafik hizmetlerini yürütmeye ilişkin yetkisi”* başlıklı 6. madde hükmünde trafik para cezası tesisine ve sürücü belgesini geçici almaya ilişkin işlemleri tesis etmeye yetkili olan kişiler trafik zabıtası ve genel zabita olarak ifade edilmiş ve bu kişilere ilişkin tanımlara yer verilmiştir⁶.

Buna göre; bu konuda asıl görevli ve yetkili makam trafik zabıtasıdır. Trafik zabıtasına, emniyet ve asayiş bakımından zorunlu haller dışında genel zabita görevi de verilemeyecektir. Trafik zabıtasının bulunmadığı veya yeterli olmadığı yerlerde ise, diğer polis görevlileri ile jandarma, trafik eğitimi almış subay, astsubay ve uzman çavuşlar bu işlemleri tesis etmeye yetkili olan makamlardır⁷.

kurallarına uyma alışkanlığı kazandırılması amacıyla ilk defa sürücü belgesi alanlar ile herhangi bir sebeple sürücü belgesi iptal edilmiş olup da yeniden sürücü belgesi alanların Yönetmelikte belirlenen süreler içerisinde aday sürücü olarak kabul edilmeleri ve yine yönetmelikte belirlenecek kuralları ihlal etmeleri halinde sürücü belgelerinin geri alınarak iptal edilmesi ve bu kişilerin tekrar sürücü belgesine sahip olabilmeleri için yeniden gerekli eğitimleri alarak sınava girmeleri yönünde düzenleme yapılmıştır.” Şeklinde ifade edilmiştir. chrome-extension://efaidnbmninnnibpcajpcgclclefindmkaj/ https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D24/Y3/T2/WebOnergeMetni/20f65c3a-542d-4165-99a8-c2d167a2b9ef.pdf (e.t 01.07.2024).

⁶ Mustafa Avcı / Hüseyin Bilgin, “Alkollü Araç Kullanımı Nedeniyle Sürücü Belgesine Geçici Süreli El Konulması İşlemlerinde Görevli Yargı Yeri Sorunu Üzerine Bir İnceleme”, Yıl:7, Sayı:14, Aralık 2019, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, s. 27-28.

⁷ Trafik zabıtası ve genel zabitanın görev ve yetki sınırı; a) *Trafik zabıtası*: Trafik zabıtası görevi sırasında karşılaştığı acil ve zorunlu hallerde genel zabita görevi yapmakla da yetkilidir. Mülki idare amirlerince, emniyet ve asayiş bakımından zorunlu görülen haller dışında, trafik zabıtasına genel zabita görevi verilemez, araç, gereç ve özel teçhizatı trafik hizmetleri dışında kullanılamaz. b) *Genel Zabita*: Trafik zabıtasının bulunmadığı veya yeterli olmadığı yerlerde polis; polisin ve trafik teşkilatının görev alanı dışında kalan yerlerde de jandarma, trafik eğitimi almış subay, astsubay ve uzman jandarmalar eliyle

III. ADAY SÜRÜCÜ BELGESİNİN İPTAL NEDENLERİ

2918 sayılı Kanunun ek 17/2. maddesinde aday sürücülerin sürücü belgelerinin iptal edilme nedenlerinin Yönetmelik hükmü ile düzenleneceği ifade edilmiştir. Anılan hükme dayalı olarak Yönetmeliğin Ek 3. maddesinin 2 fıkrasında 6 bent halinde 9 adet aday sürücü belgesinin iptali sebebine yer verilmiştir. Anılan sebeplere bakıldığında ise;

1. Trafik Işıklarına Uymama

2. Alkol, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin etkisi altında araç sürme yasağının ihlal edilmesi

3. Ceza puanı uygulaması, puanlama ve trafik kazası nedeniyle sürücü belgelerinin geri alınması

4. Hız Sınırlarına Uyma Zorunluluğunun Üç Kez İhlal Edilmesi

5. Dönüş Kurallarına Uyma Zorunluluğu

6. Yayaların İlk Geçiş Hakkı Üstünlüğünün İhlali

7. Korucu Tertibatı Kullanma Zorunluluğunun İhlali

8. 20 Promil Üstünde Alkol Alım Yasağı

9. 75 Ceza Puanını Aşma Yasağı, şeklindedir.

A. TRAFİK IŞIKLARINA UYMAMA

2918 sayılı Kanunun 47. maddesi trafik işaret ve kurallarına uyma zorunluluğunu düzenlemektedir. Anılan düzenlemenin birinci fıkrasının (b) bendinde ise sürücülerin trafik ışıklarına uyması gerektiği belirtilmiştir. Aday sürücülerin üç kez trafik ışıklarını ihlal etmesi halinde sürücü belgesi iptal edilecektir⁸ (Yönetmelik Ek madde 3/2-a).

Oysaki aday sürücüler dışında diğer sürücülerin son ihlalin gerçekleştiği tarihten itibaren geriye doğru bir yıl içinde kırmızı ışık kuralını üç defa ihlal ettiği tespit edilenlerin sürücü belgeleri otuz gün süreyle geçici olarak geri alınacaktır (2918 SK m. 47/3). Burada, aday sürücülerin normal sürücülere göre kuralı uymaması daha ağır yaptırıma tabi tutulmak suretiyle kırmızı ışık kuralına uyma bilinci geliştirilmek istenilmiştir.

yönetmelikte belirtilen esas ve usullere uygun olarak trafiği düzenlemeye ve trafik suçlarına el koymaya görevli ve yetkilidir (2918 sayılı Kanun m.6).

⁸ Belgesi iptal edilenlerin tekrar sürücü belgesi alabilmeleri için; sürücü kurslarına devam etmeleri ve yapılan sınavlarda başarılı olarak motorlu taşıt sürücüsü sertifikası almaları gerekir. Bu kişilerin sürücü kurslarında eğitime başlayabilmeleri için tabi tutulacakları psiko-teknik değerlendirme ve psikiyatri uzmanı muayenesi sonucunda sürücülüğe engel hali bulunmadığını gösterir belgenin sürücü kursuna ibrazı ve varsa iptal nedenlerinde yer alan geri alma süreleri kadar zamanın geçmiş olması zorunludur (KTY Ek madde 3/3).

B. ALKOL, UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDELERİN ETKİSİ ALTINDA ARAÇ SÜRME YASAĞININ İHLAL EDİLMESİ

2918 sayılı Kanunun ek 17. maddesinin 2 fıkrasının b bendinde iki ayrı iptal nedeni düzenlenmiştir. Bu iptal nedenleri ise 2918 sayılı Kanunun 48. maddesinde düzenlenen haller ile 118. maddesinde düzenlenen hallerdir.

2918 sayılı Kanunun 48. maddesine göre, uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri almış olan sürücüler ile alkollü olan sürücülerin karayolunda araç kullanmaları yasaktır. Alkolmetre cihazı ile yapılan ölçüm sonucunda 0.50 promilin üzerinde alkollü araç kullandığı tespit edilen sürücülerin sürücü belgeleri de altı ay süreyle geri alınacaktır. Ticari araçlarda alkol sınırı 0.21 promil olarak uygulanacaktır⁹. Sürücü belgesine el konulan kişilerin beş yıllık süre içerisinde ikinci kez alkollü olduğunun tespiti halinde iki yıl süreyle, üçüncü ve daha sonraki seferlerde ise beş yıl süreyle sürücü belgelerine el konulacaktır. Ancak bu madde hükmüne göre alkollü olduğu tespit edilen aday sürücülerin sürücü belgeleri, süreli olarak geri alınmayacak olup süresiz iptal edilecektir (Yönetmelik Ek madde 3/2-b).

Öte yandan aynı madde uyarınca uyuşturucu veya uyarınca madde aldığı tespit edilen sürücülerin sürücü belgesi beş yıl süreyle geri alınacaktır. Aday sürücülerin sürücü belgeleri ise iptal edilecektir.

Aynı şekilde uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılıp kullanılmadığı ya da alkolün kandaki miktarını tespit amacıyla, kollukça teknik cihazlar kullanılmasını kabul etmeyen sürücülerin sürücü belgesi iki yıl süreyle geri alınacak iken aday sürücülerin sürücü belgesi bu nedenle iptal edilecektir.

C. CEZA PUANI UYGULAMASI, PUANLAMA VE TRAFİK KAZASI NEDENİYLE SÜRÜCÜ BELGELERİNİN GERİ ALINMASI

2918 sayılı Kanunun 118. maddesine göre, trafik suçunun işlendiği tarihten itibaren geriye doğru bir yıl içinde toplam 100 ceza puanını dolduran sürücülerin sürücü belgeleri iki ay süre ile, aynı yıl içinde ikinci defa 100 puanı dolduran sürücülerin ise sürücü belgeleri 4 ay süre ile geri alınacak ve bir yıl içinde üç defa 100 ceza puanını dolduran sürücülerin sürücü belgeleri süresiz olarak iptal edilecek iken aday sürücülerin sürücü belgeleri ilk seferinde iptal edilecektir (Yönetmelik m. Ek madde 3/2-b).

Aynı madde uyarınca ölümle sonuçlanan trafik kazalarına asli kusurlu olarak sebebiyet veren sürücülerin sürücü belgeleri 1 yıl süre ile geri alınacak iken, bu kazaya karışan sürücü aday sürücü olursa ve asli kusurlu olması halinde aday sürücü belgesi iptal edilecektir.

D. HIZ SINIRLARINA UYMA ZORUNLULUĞUNUN ÜÇ KEZ İHLAL EDİLMESİ

2918 sayılı Kanunun 51. maddesi, hız sınırlarına uyma zorunluluğu konusunu düzenlemektedir. Anılan hükme göre, sürücüler karayollarında

⁹ Mustafa Avcı / Hüseyin Bilgin, “Alkollü Araç Kullanımı Nedeniyle Sürücü Belgesine Geçici Süreli El Konulması İşlemleri Üzerine Bir İnceleme”, Yıl:7, Sayı:13, Haziran 2019, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, s. 131.

belirtilen hız sınırlarına ve buralarda ayrıca hız sınırı belirtilmemişse Yönetmelikte ifade edilen hız sınırına uymak zorundadır. Anılan hız sınırlarına uymayanlara, hız sınırını aşma oranına göre verilecek olan idari para cezaları da madde hükmünde ifade edilmiştir. Söz konusu hız ihlalinin yüzde otuzdan fazla aşmak suretiyle olması bir yıllık süre içerisinde beş kere tekrar edenlerin sürücü belgeleri bir yıl süre ile geri alınacaktır. Burada yüzde on hız sınırını aşılması, sürücü belgesinin geri alınma nedeni olarak kabul edilmemiştir. (m.51/3)

Yine beş yıllık süre içerisinde yukarıda belirtildiği üzere hız sınırının yüzde otuzdan fazla aşılması nedeniyle ikinci defa sürücü belgesinin alınmasına neden olunması halinde, artık geçici olarak sürücü belgesinin alınması yerine doğrudan sürücü belgesinin iptali yoluna gidilecektir (m.51/4)

Aday sürücü belgesine sahip olan kişilerin ise toplamda üç kez hız sınırını ihlal etmiş olması sürücü belgesinin iptali için yeterli görülmüştür (Yönetmelik Ek madde 3/2-c). Bu kişilerin ayrıca hız sınırını yüzde 30 oranında aşma koşulu da aranmamıştır. Aday sürücü olan kişilerin trafik kurallarına uyması adına bu düzenleme yerinde olmuştur.

E. DÖNÜŞ KURALLARINA UYMA ZORUNLULUĞU

2918 sayılı Kanunun 53. maddesi, dönüş kuralları başlığını taşımaktadır. Anılan maddenin birinci fıkra hükmünde sürücülerin sağa ve sola dönerken, dönel kavşağa girerken uyacağı kurallar ifade edilmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında ise, *“Sağa ve sola dönüşlerde, sürücüler kurallara uygun olarak geçiş yapan yayalara, varsa bisiklet yolundaki ve bisiklet şeridindeki bisiklet ve elektrikli skuter kullananlara ve sola dönüşlerde sağdan ve karşıdan gelen trafiğe ilk geçiş hakkını vermek zorundadırlar”* şeklinde ifade edilmiştir. Söz konusu fıkra hükmü ile sürücülere dönüşlerde uyması gereken birtakım yükümlülükler getirilmiştir. Dönüş şekline göre belirli kişi ve araçlara geçiş üstünlüğü getirilmiştir. Anılan kurala aday sürücülük süresi olan iki yıl içerisinde üç kez uyulmaması halinde de aday sürücü belgesi iptali edilecektir (Yönetmelik Ek madde 3/2-ç). Bu madde hükmünde sürücü belgesinin geri alınması şeklinde bir yaptırım getirilmediği için aday sürücülerin aday sürücülük süresi olan iki yıl içinde bu madde hükmünü üç kez ihlal etmemesi gerektiği, şeklinde hükmü anlamamız gerekir.

F. YAYALARIN İLK GEÇİŞ HAKKI ÜSTÜNLÜĞÜNÜN İHLALİ

2918 sayılı Kanunun 74. maddesi, yayalara ilk geçiş hakkı verilmesi başlığını taşımaktadır. Anılan hükme göre, sürücülerin yaya veya okul geçitlerine yaklaşırken yavaşlaması ve varsa buralardan geçen yayalara geçiş hakkı tanınması gerekmektedir. Anılan hükme aykırı davranışlara sadece idari para cezası verilecektir. Ancak anılan hükmün aday sürücüler tarafından üç kez ihlal edilmesi halinde aday sürücü belgesi iptal edilecektir (Yönetmelik Ek madde 3/2-d).

G. KORUCU TERTİBATI KULLANMA ZORUNLULUĞUNUN İHLALİ

2918 sayılı Kanunun 78. maddesine göre, sürücüler ve yolcuların araçların sürülmesi sırasında koruyucu tertibatları kullanması zorunludur. Sürücülerin koruyucu tertibatları kullanmadan araç kullanmaları halinde sürücülere idari para cezası verilecektir (m.78/3). Ancak aday sürücülerin özellikle emniyet

kemerini takmadan araç kullanmaları ve bunu üç kez tekrarlamaları halinde, aday sürücü belgesi iptal edilecektir. Madde hükmünde üç kez ihlalin ne şekilde gerçekleştiğinin önemli olmadığı ifade edilmiştir. Dolayısıyla aday sürücü belgesine sahip kişi, emniyet kemerini takmamışsa o takdirde onun hakkında ceza puanı uygulanacak ve bu durum üç ihlalin içerisinde kabul edilecektir (Yönetmelik Ek madde 3/2-e).

H. 20 PROMİL ÜSTÜNDE ALKOL ALINMIŞ OLMASI

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 48. maddesine göre, hususi taşıtlarda 0,50 promil, hususi araçlar dışındaki diğer (ticari vs.) araçlarda ise 0,21 üzerinde alkollü olarak araç kullandığı tespit edilen sürücülere alkollü araç kullanma nedeniyle idari para cezası uygulanacak ve sürücü belgelerine geçici olarak el konulacaktır. Ancak aday sürücüler için aracın hususi veya ticari olduğuna bakılmaksızın alkollü araç kullanmaları nedeniyle sürücü belgelerinin iptali yoluna gidilecektir. Burada diğer düzenlemelerden farklı olarak 0,20 ile 0,50 arası alkollü araç kullandığı tespit edilen aday sürücüler hakkında, 2918 sayılı Kanunun 48/5 maddesi uyarınca işlem tesis edilmeyecek ve idari para cezası düzenlenmeyecektir. Ancak bu şekilde 0,20 promil üstü alkollü araç kullanan aday sürücünün sürücü belgesi iptal edilecektir (Yönetmelik Ek madde 3/2-e).

Kanaatimizce burada bu şekilde oldukça düşük bir miktarın belirlenmiş olması yerinde olmamıştır. Zira aşağıda bu konuda çıkan uyuşmazlıkları incelediğimizde bu konu daha iyi anlaşılabacaktır.

Ancak anılan maddenin iptali istemiyle Danıştay'a açılan davada, Danıştay 8. Dairesince *"Davaya konu Yönetmelik kuralının dayanağı olan Yasa hükmünde, aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin koşulların Yönetmelik ile düzenleneceğinin hükme bağlandığı ve ayrıntının idarece düzenlenmesine karar verildiği görülmekle, Yönetmelik kuralının Yasa hükmüne aykırılık teşkil etmediği anlaşılmaktadır. Öte yandan; aday sürücülerle, diğer sürücüler bakımından farklı alkol sınırı belirlenmesinin, birbirinden farklı iki hukuki duruma ilişkin olması karşısında hukuka aykırı bir yönü bulunmadığı görüldüğünden bu yönden de işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır."* gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir¹⁰. Danıştay'ın bu kararına katılma imkânımız bulunmamaktadır. Zira zaten alkollü araç kullanma ile ilgili düzenleme 2918 sayılı Kanunun 48. maddesinde yer almakta ve orada yasak olan promil miktarları belirtilmektedir. Burada belirtilenler dışında yeniden bir promil miktarı belirlenmesi yerinde ve doğru bir düzenleme olmamıştır. Uygulamada da birçok uyuşmazlığın ortaya çıkmasına neden olunmuştur.

¹⁰ D.8.D, E:2020/3631, K:2023/4244, T: 29/09/2023; Anılan kararda iki üye, *"...2918 sayılı Kanun'un Ek 17. maddesinde aday sürücü belgelerinin iptal edilme şartlarının yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiş ise de, aynı Kanunda normal sürücüler yönünden sürücü belgelerinin geri alınması yaptırımına konu olan eylem 0,50 promilin üzerinde alkollü araç kullanmak olarak belirlenmiş iken aday sürücüler yönünden herhangi bir kanuni dayanak olmaksızın bu sınırın Yönetmelikte 0,20 promil olarak belirlendiği, dayanak Kanunda öngörülme ve cezai sonuç bağlanan "...veya araç cinsine bakılmaksızın 0,20 promilin üzerinde alkollü olarak araç kullanıldığının tespit edilmesi..." fülünü içeren düzenleyici işlem ve buna bağlı olarak tesis edilen aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmadığından iptali gerektiği..."* görüşüyle çoğunluk kararına azlık oyu kullanmıştır.

Danıştay bu kararında, önceki içtihatlarından ayrılarak kendi imkanları ile hastaneye gidip alkol ölçümü yaptıranların bu ölçüm sonucunun değerlendirmeye alınması gerektiğini, aksini kabulün hak arama özgürlüğünün ihlali niteliği taşıyacağını da açıkça vurgulamıştır¹¹.

I. 75 CEZA PUANININ AŞILMASI

2918 sayılı Kanunun 118. maddesinde, ceza puanı uygulamasını düzenlemektedir. Anılan düzenlemeye göre, 100 ceza puanına ulaşan sürücülerin geçici olarak sürücü belgelerinin geri alınacaktır. Söz konusu madde hükmünde 100 ceza puanı ile sürücü belgesine geçici olarak el koyma imkanı getirilmiş iken aday sürücüler için daha düşük ceza puanı nedeniyle sürücü belgesi iptal edilebilecektir. Yönetmeliğe göre sürücü belgesinin iptal edilmesi için toplam 75 ceza puanı yeterli görülmüştür. Aday sürücülerin toplam 75 ceza puanını aşması durumunda sürücü belgeleri trafik görevlilerince iptal edilecektir (Yönetmelik m. Ek madde 3/2-e).

IV. ADAY SÜRÜCÜ BELGELERİNİN İPTALİNE KARŞI AÇILAN DAVALARDA GÖREVLİ YARGI YERİ SORUNU

A. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ KARARLARINDA ADAY SÜRÜCÜ BELGESİ İPTALİNDE GÖREVLİ YARGI YERİ

Aday sürücü belgelerinin iptali işlemlerine karşı açılan davalarda Uyuşmazlık Mahkemesi¹², 2019 yılından itibaren istikrarlı bir şekilde idari yargı yerlerini görevli görmüştür¹³.

¹¹ “...2918 sayılı Kanun'un 48. maddesinde; rutin trafik denetiminde yapılacak alkol ölçümü yeterli kabul edilmiş, kontrolü yapan trafik ekiplerine sürücünün ölçüm sonucunu kabul etmemesi halinde başkaca bir işlem yapma görevi ve ölçüm yapılan sürücü için itiraz usulüne yer verilmemiş, ancak ölümlü/ yaralanmalı veya maddi hasarlı trafik kazası halinde ise sürücülerin alkol ölçümünü kabul etmemesi halinde izlenecek yol gösterilmiştir. Anılan maddede bu şekilde bir ayırım yapılmış ise de, rutin trafik denetiminde yapılan ölçüm sonucunda kişinin bir sağlık kuruluşuna başvurmaması, tekrar ölçüm yapılmasını engeller nitelikte bir hükme yer verilmemiştir. Nitekim, Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin 97. maddesinin 3. fıkrasının (f) bendinde de görevlilerce tekrar ölçüm yapılmayacağı belirtilmiş, ancak kişinin kendi imkanlarıyla sağlık kuruluşuna başvurmamasını engelleyen bir düzenleme yapılmamıştır. Bu itibarla; davacının, alkol ölçümünün doğru olmadığı yönündeki iddiasını ispatlama imkânının ortadan kaldırılmaması gerekmekte olup; aksi yaklaşım; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesi kapsamında savunma hakkının ve Anayasa'nın 36. maddesinde yer alan hak arama hürriyetinin hukuka aykırı bir biçimde sınırlandırılması anlamını taşıyacaktır. Bu değerlendirmeler karşısında; davacının, kanındaki alkol oranının tespiti bakımından kendi imkânlarıyla yaptırdığı kan testinin değerlendirmesi gerekmektedir...” D.8.D, E:2020/3631, K:2023/4244, T: 29/09/2023.

¹² Uyuşmazlık Mahkemesi işleyişi, görev ve yetkileri konusunda geniş bilgi için bkz. Musa Sağlam, “ Uyuşmazlık Mahkemesinin Tarihçesi, Türk Yargı Sistemindeki Yeri, Kurulma Sebepleri, Yapısı ve Çalışma Yöntemi”, Ulusal Uyuşmazlık Yargısı Sempozyumu, Uyuşmazlık Mahkemesi Yayınları, Ankara 2016, ss. 61-87; Engin Saygın, “Adli İdari Sistemi – İdari Rejim Ayrımı ve İdari Rejimde Uyuşmazlık Mahkemesinin Yeri”, Ulusal Uyuşmazlık Yargısı Sempozyumu, Uyuşmazlık Mahkemesi Yayınları, Ankara 2016, ss. 91-107; Ufuk Yeşil; Türk Yargı Sisteminde Görev ve Hüküm Uyuşmazlıklarının Çözüm Usulü, Uyuşmazlık Mahkemesi Yayınları, Ankara 2016.

Uyuşmazlık Mahkemesince alkollü araç kullanılması nedeniyle sürücü belgesine geçici olarak el konulması işlemlerine karşı açılan davalarda özellikle 6495 sayılı Kanunla 2918 sayılı Kanunun 112. maddesinde yapılan değişiklikten sonra istikrarlı olarak adli yargı yerleri görevli görülmektedir¹⁴. Alkollü araç kullandığı için aday sürücü belgesi iptaline karar verilen davacı hakkında tesis edilen idari para cezası ve aday sürücü belgesinin iptali için açılan davalarda ise, sürücü belgesine geçici olarak el konulması davalarından farklı olarak; “...davacıya 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu’nun 48/5. maddesi uyarınca 1.002,00 TL. idari para cezası verildiği, aynı birim tarafından, 2918 sayılı Kanun’un Ek 17. maddesi uyarınca aday sürücü belgesinin iptaline karar verildiği, sürücü belgesinin belli bir süre için geri alınması değil iptal edildiği dikkate alındığında bu kararın idari davaya konu edilebilecek kesin ve yürütülmesi zorunlu idari bir işlem olduğu ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu’nun 19. maddesi kapsamında bulunmadığı sonucuna varılmış olup, uyuşmazlıkta, öngörülen idari para cezasının 5326 sayılı Kanun’un 16. maddesinde belirtilen idari yaptırım türlerinden biri olduğu, 2918 sayılı Kanun’da da idari para cezasına itiraz konusunda görevli mahkemenin gösterilmediği, ancak; idari para cezasına konu işlem kapsamında aynı kişi ile ilgili olarak “sürücü belgesinin iptali” kararı da verildiği ve idari yargı yerinde dava konusu edildiği anlaşıldığından; idari para cezasına ilişkin kararın hukuka aykırılığı iddiasının da, idari yargı yerinde görüleceği “ gerekçesine verdikten sonra “Kabahatler Kanunu’nun 5560 sayılı Kanun’la değişik 3. maddesi ve aynı Kanunun 27. maddesine 5560 sayılı Kanun’la eklenen sekizinci fıkra hükmü bir arada değerlendirildiğinde, 2918 sayılı Kanun’un 48. maddesinin beşinci fıkrası uyarınca verilen idari para cezası ile aday sürücü belgesinin iptaline karşı açılan davanın çözümünde idari yargı yerinin görevli olduğu” sonucuna varılarak, idari yargı yerleri görevli görülmüştür¹⁵.

¹³ UYAP üzerinden yapılan incelemede, Uyuşmazlık Mahkemesinin önüne gelen toplam 53 adet aday sürücü belgesinin iptali ile ilgili uyuşmazlığın tamamında idari yargı yerleri görevli görülmüştür.

¹⁴ 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu’nun 48/5. fıkrası uyarınca düzenlenen sürücü belgesi geri alma tutanağına karşı yapılan itirazın, aynı Kanun’un 112. maddesinde yapılan değişiklik nedeniyle adli yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği hakkında bkz. UM, E:2021/126, K:2021/176, T: 05.04.2021; UM, E:2021/506, K:2021/579, T: 29.11.2021; UM, E: 2022/154, K: 2022/185, T: 18.04.2022; UM, E:2022/587, K:2022/647, T: 28.11.2022; UM, E: 2023/46, K:2023/61, T: 23.01.2023; UM, E: 2023/47, K: 2023/308, T: 17.04.2023; UM, E: 2023/56, K: 2023/93, T: 27.02.2023; UM, E: 2023/204, K: 2023/344, T: 15.05.2023; UM, E: 2023/452, K: 2023/555, T: 25.09.2023; UM, E: 2023/455, K: 2023/556, T: 25.09.2023; UM, E: 2023/453, K: 2023/557, T:25.09.2023; UM, E: 2023/491, K: 2023/626, T: 16.10.2023. Ayrıca ayrıntılı bilgi için bkz. Avcı / Bilgin, UMD 14, s. 49-56.

¹⁵ UM, E:2018/900, K:2019/367, T:20.05.2019; UM, E:2020/512, K:2020/489, T:28.09.2020; UM, E:2020/579, K:2020/597, T:26.10.2020; UM, E:2020/630, K:2020/673, T:23.11.2020; UM, E:2020/688, K:2020/738, T:14.12.2020; UM, E:2020/731, K:2021/5, T: 25.01.2021; UM, E:2021/65, K:2021/66, T:01.03.2021; UM, E:2021/67, K:2021/67, T:01.03.2021; UM, E:2021/138, K:2021/175, T: 05/04/2021; UM, E: 2021/367, K:2021/386, T: 05/07/2021; UM, E:2021/647, K:2021/582, T: 29/11/2021; UM, E: 2021/842, K:2022/83, T: 28/02/2022; UM, E: 2022/189, K: 2022/186, T:18/04/2022; UM, E: 2022/252, K: 2022/281, T: 30/05/2022; UM, E: 2023/318, K: 2023/ 423, T: 19.06.2023; UM, E: 2023/389, K: 2023/509, T: 10/07/2023; UM, E:2021/126, K:2021/176, T: 05.04.2021; UM, E:2021/219, K:2021/243, T:03.05.2021; UM, E:2021/327, K:2021/326, T: 07/06/2021; UM, E: 2022/398, K:2022/506, T: 31/10/2022; UM, E: 2023/128, K: 2023/215, T: 27/03/2023; UM, E:2020/514, K:2020/491, T:28.09.2020.

Aynı şekilde Uyuşmazlık Mahkemesince, alkolmetre cihazına üfleme nedeniyle 2918 sayılı Yasa'nın 48/9. maddesi uyarınca verilen idari para cezası ile Ek 17. maddesi uyarınca düzenlenen aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin tutanağa karşı yapılan itirazda, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 3. ve 27/8. madde hükümleri uyarınca idari yargı yerleri görevli görülmüştür¹⁶. Yapılan denetim sırasında, aday sürücü belgesi sahibi davacının, 0,20 promil üzerinde alkollü olarak araç kullandığından bahisle, davacı hakkında 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun Ek 17. ve Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin Ek 3. maddesi uyarınca, aday sürücünün belgesinin iptaline dair tutanak düzenlenmesi, aday sürücü belgesi daimi süreyle geri alınması ve söz konusu 2918 sayılı Kanun'un Ek 17. maddesi uyarınca düzenlenen aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin tutanağa karşı yapılan itirazın da idari yargı yerinde çözümlenmesi gerektiğine karar verilmiştir¹⁷.

Yine, 2918 sayılı Yasa'nın 47/1-a, 47/1-b ve 67/1-d maddeleri uyarınca verilen idari para cezası ile aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin tutanağa karşı yapılan itirazın, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 3. maddesi ve aynı Kanun'un 27. maddesinin sekizinci fıkrası hükmü bir arada değerlendirildiğinde idari yargı yerinde çözümlenmesinin gerektiğine karar verilmiştir¹⁸. Aynı şekilde, davacının 2918 sayılı Kanun'un 78/1-b. maddesi uyarınca verilen idari para cezası ile Ek 17. maddesi uyarınca düzenlenen aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin tutanağa karşı yapılan itirazda, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 3. ve 27/8. maddeleri uyarınca, idari yargı yerinde çözümüne karar verilmiştir¹⁹.

Uyuşmazlık Mahkemesince, 2918 sayılı Yasa'nın 75. maddesi uyarınca verilen idari para cezası ile Ek 17. maddesi uyarınca düzenlenen aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin tutanağa karşı yapılan itirazın, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 3. maddesi ve aynı Kanun'un 27. maddesinin sekizinci fıkrası hükmü bir arada değerlendirildiğinde, idari yargı yerinde çözümlenmesinin gerektiğine karar verilmiştir²⁰.

Son olarak davacı hakkında yapılan Polnet bilgisayar sorgusunda, aday sürücü belgesi sahibi davacı adına, belirlenen asgari sınırın üstünde ceza puanının bulunduğundan bahisle 2918 sayılı Kanun'un Ek 17. maddesi uyarınca

¹⁶ UM, E:2020/513, K:2020/526, T:28.09.2020; UM, E:2021/161, K:2021/242, T: 03.05.2021; UM, E:2022/59, K:2022/84, T: 28/02/2022; UM, E: 2022/515, K: 2022/592, T: 31.10.2022; UM, E: 2022/586, K: 2022/646, T: 28.11.2022; UM, E: 2023/203, K: 2023/293, T: 17.04.2023.

¹⁷ UM, E:2021/160, K:2021/244, T: 03/05/2021; UM, E:2021/162, K:2021/245, T: 03/05/2021; UM, E:2021/243, K:2021/329, T:07.06.2021; UM, E:2021/403, K:2021/388, T: 05.07.2021; UM, E:2021/425, K:2021/390, T: 05/07/2021; UM, E:2021/559, K:2021/583, T: 29.11.2021; UM, E:2021/765, K:2021/693, T: 27.12.2021; UM, E: 2021/837, K: 2022/22, T: 31/01/2022; UM, E: 2022/112, K: 2022/174, T: 21/03/2022; UM, E: 2022/254, K: 2022/283, T: 30/05/2022; UM, E:2022/25, K:2022/24, T: 31.01.2022; UM, E: 2023/59, K:2023/135, T: 27.02.2023; UM, E: 2023/129, K: 2023/205, T: 27.03.2023; UM, E: 2023/402, K: 2023/510, T: 10.07.2023; UM, E: 2023/460, K: 2023/558, T: 25.09.2023; UM, E: 2023/410, K: 2023/513, T: 10.07.2023.

¹⁸ UM, E:2020/282, K:2020/294, T:28.05.2020; UM, E:2020/332, K:2020/358, T:22.06.2020; UM, E: 2023/315, K: 2023/415, T: 19.06.2023.

¹⁹ UM, E:2021/195, K:2021/241, T: 03.05.2021.

²⁰ UM, E:2020/432, K:2020/527, T:28.09.2020.

düzenlenen aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin tutanağa karşı yapılan itirazın, idari yargı yerinde çözümlenmesinin gerektiğine karar verilmiştir²¹.

B. BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARLARINA GÖRE GÖREVLİ YARGI YERİ

Görüldüğü üzere uyuşmazlık mahkemesinin istikrar kazanmış kararlarına göre, aday sürücü belgelerinin iptal edilmesi işlemine karşı açılacak olan davalarda idari yargı yerleri görevli görülmüştür. Bölge idare mahkemeleri de Uyuşmazlık Mahkemesinin bu kararlarını dikkate alarak davaların idari yargı yerlerinde görülmesine karar vermiştir. Bölge İdare Mahkemesi kararlarının görevli yargı kolu ile ilgili kararlarına baktığımızda;

1. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi

İstanbul Bölge İdare Mahkemesinin konuya ilişkin kararlarına bakıldığında, uyuşmazlıklarda idari yargı yerleri görevli bulunmuş ve ilk olarak 2020 yılından itibaren de ilk derece mahkemesine verilen davanın görev yönünden reddine ilişkin kararlar kaldırılarak söz konusu davalarda idari yargı yerlerinin görevli olduğu gerekçesiyle dava dosyasının ilk derece mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir²².

2. Ankara Bölge İdare Mahkemesi

Ankara Bölge İdare Mahkemesince, aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin kararlara karşı açılan davalarda idari yargı yerleri görevli ve yetkili görülmüştür. Anılan kararlara bakıldığında, *“...olayda uyuşmazlığın sürücü belgesinin belirli bir süre için geri alınmasından kaynaklanmadığı, dava konusu işlemin, aday sürücü belgesinin iptal edilmesine ilişkin işlem olduğu anlaşıldığından, bu işlemin idari davaya konu edilebilecek kesin ve yürütülmesi zorunlu bir idari işlem olduğu ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 19. maddesi kapsamında bulunmadığı, dolayısıyla davanın görüm çözümünde idare mahkemesinin görevli olduğu”* sonucuna varıldığı şeklinde gerekçeye yer verilmiştir²³.

²¹ UM, E:2021/90, K:2021/177, T:05.04.2021; UM, E:2021/318, K:2021/328, T: 07.06.2021; UM, E:2021/505, K:2021/581, T:29.11.2021; UM, E:2022/19, K:2023/23, T: 31.01.2022.

²² İstanbul BİM 8.İDD, E:2021/79, K:2021/427, T:03/03/2021; İstanbul BİM 8.İDD, E:2019/1469, K:2019/1519, T:04/12/2019; İstanbul BİM 8.İDD, E:2020/1836, K:2020/1680 T: 08/12/2020; İstanbul BİM 8. İDD, E:2020/2365, K:2021/181, T: 02/02/2021; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2021/227, K:2021/206, T: 09/02/2021; İstanbul BİM, 8 İDD, E:2021/360, K:2021/451,T:03/03/2021; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2021/479, K:2021/558, T: 17/03/2021; İstanbul BİM 8. İDD, E:2021/598, K:2021/715, T: 31/03/2021; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2021/766, K:2021/1040, T: 27/04/2021; İstanbul BİM, 8. İDD, E: 2021/1090, K: 2021/1261 T: 09/06/2021; İstanbul BİM 8. İDD, E:2021/1320, K:2021/1670, T: 21/09/2021; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2021/1483, K:2021/1926, T: 19/10/2021; İstanbul BİM 8. İDD, E: 2021/1972, K:2022/484, T:16/03/2022; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2022/821, K:2022/1596, T: 21/09/2022; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2022/2438, K:2022/1284, T: 21/09/2022; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2022/2488, K:2022/1282, T: 21/09/2022.

²³ Ankara BİM, 9. İDD, E:2019/1886, K:2019/1117, T: 11/10/2019; Aynı yönde bkz. Ankara BİM, 9.İDD, E:2021/1387, K:2021/1828, T:17/11/2021; Ankara BİM, 9.İDD, E:2021/568, K:2021/933, T:21/05/2021; Ankara BİM, 9. İDD, E:2023/2068, K:2023/1894, T: 12/12/2023; Ankara BİM, 9. İDD, E:2024/471, K:2024/597, T: 17/04/2024.

Ankara bölge idare mahkemesi yeni tarihli başka bir kararında davacının, hakkında uygulanan trafik idari para cezasının iptali isteminde de bulunduğu açık olup, idari para ceza yanında aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin işlemin de tesis edilmiş olması nedeniyle, idari para cezasının iptali isteminin de Kabahatler Kanununun 27/8. maddesi uyarınca idare mahkemesince çözümlenmesi gerektiği açıkça ifade edilmiştir²⁴.

3. Bursa Bölge İdare Mahkemesi

Bursa Bölge İdare Mahkemesince, önüne gelen tek uyuşmazlıkta, İstanbul ve Ankara Bölge İdare Mahkemeleri gibi Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarındaki benzer gerekçelerle idari yargı yeri görevli görülmüştür²⁵.

4. İzmir Bölge İdare Mahkemesi

İzmir Bölge İdare Mahkemesince inceleme konusu uyuşmazlık hakkında ilk olarak 5. İdari Dava Dairesince istinaf incelemesi yapılmakta iken bilahare 7. İdari Dava Dairesi yetkilendirilmiştir. İzmir BİM 5. İdari dava Dairesince uyuşmazlıkların esası hakkında karar veriliyorken, 7. İdari Dava Dairesi ilk kararlarında idari yargı yerlerini görevli görmemiştir²⁶. Ancak bilahare Uyuşmazlık Mahkemesinin istikrar bulan kararları ile aday sürücü belgelerinin iptaline karşı açılan davalarda idari yargı yerlerinin görevli görülmesiyle birlikte 7. İdari Dava Dairesi de önceki içtihadından vazgeçerek idari yargı yerlerini görevli görmüştür²⁷.

Öte yandan, aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada, ilk derece mahkemesince davanın görev yönünden reddine karar verilmiş ve karara karşı da süresi içerisinde istinaf başvurusuna gidilmemiştir. Bilahare kesinleşen bu kararın verildiği davada, Uyuşmazlık Mahkemesinin istikrar kazanan kararları da gerekçe gösterilerek, yargılamanın yenilenmesi isteminde bulunulmuştur. İlk derece mahkemesi yargılamanın yenilenmesi istemini ret etmiştir. İzmir BİM 7. İdari Dava Dairesince de ilk derece kararna karşı yapılan istinaf başvurusu reddedilmiştir²⁸. Burada aslında aday sürücü belgesinin iptali kararlarında idari yargı yerlerini görevli gören dairece kesinleşen yargı kararında önceki içtihadından ayrılmıştır. Zira, Daire önüne gelen dosyayı görev yönünden incelememiş, sadece yargılamanın yenilenmesi sebepleri olup olmadığı hususunda bir değerlendirme yapmıştır.

²⁴ Ankara BİM, 9. İDD, E:2024/471, K:2024/597, T: 17/04/2024.

²⁵ Bursa BİM, 3. İDD, E:2021/956, K:2021/351, T: 10/11/2021.

²⁶ “...Kabahatler Kanunu’nun 5560 sayılı Kanun’la değişik 3.maddesinde belirtildiği üzere, idari yaptırım kararlarına karşı Kanun yoluna ilişkin hükümlerinin, diğer Kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde uygulanacağı ve görevli mahkemenin belirlenmesinde 5326 sayılı Kanun hükümleri dikkate alınacağından, sürücü belgesinin geri alınması işlemine karşı açılan davanın görüm ve çözümünde, anılan Kanun’un 27.maddesinin (1) numaralı bendi uyarınca adli yargı yerinin görevli olduğu gerekçesiyle 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 15/1-a maddesi hükmü uyarınca davanın görev yönünden reddi gerektiği...” hakkında bkz. İzmir BİM 7.İDD, E:2019/678, K:2019/787, T:24/09/2019.

²⁷ İzmir BİM 7.İDD, E:2021/217, K:2021/280, T:03/03/2021; İzmir BİM, 7. İDD, E:2022/592, K:2022/544, T: 10/05/2022.

²⁸ İzmir BİM 7.İDD, E:2021/201, K:2021/322, T:04/03/2021.

5. Samsun Bölge İdare Mahkemesi

Samsun Bölge İdare Mahkemesince konuya ilişkin ilk kararında²⁹ adli yargı yeri görevli görülürken, bilahare bu karardan vazgeçilmiştir. Konuya bakan 3. İdari Dava Dairesi, aday sürücü belgesinin iptali istemiyle açılan ve ilk derece mahkemesince adli yargı yerlerinin görevli olduğundan bahisle görev yönünden davanın reddi kararına karşı yapılan 3 adet istinaf başvurusunda davanın çözümünde idari yargı yerinin görevli olduğu sonucuna varılarak anılan görev ret kararları kaldırılmıştır³⁰.

6. Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi

Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesince konuya ilişkin uyuşmazlıkların istinaf incelemesi yapılmaktadır. Anılan dairece 2020, 2021 ve 2022 yıllarının başlarındaki kararlarında, aday sürücü belgelerinin iptali istemiyle açılacak olan davalarda adli yargı yerleri görevli görülmüştür. Bu nedenle de ilk derece mahkemesince uyuşmazlığın esasına girilerek verilen kararlar istinaf başvurusu üzerine adli yargı yerleri görevli olduğunda bahisle kesin olarak kaldırılmıştır³¹. Aynı şekilde ilk derece mahkemesince davanın görev yönünden reddine karar verilmişse bu kararlara karşı yapılan istinaf başvuruları da reddedilmiştir³². Toplam 11 adet dosyada aday sürücü belgesinin iptali üzerine açılan davada adli yargı yeri görevli görülmüştür. Ancak bilahare aynı Dairece Uyuşmazlık Mahkemesinin istikrar kazanmış içtihatları ve diğer bölge idare mahkemeleri kararları da dikkate alınarak 2022 yılı ortalarından itibaren artık idari yargı yerleri görevli görülmeye başlanmıştır³³.

Adana, Erzurum ve Konya Bölge İdare Mahkemelerinin yargı çevrelerindeki ilk derece mahkemelerinde aday sürücü belgelerinin iptali işlemlerine karşı açılan davalarda, adli yargı yerlerinin görevli olduğuna dair herhangi bir karar verilmemiştir.

Son tahlilde uyuşmazlık önüne gelen bölge idare mahkemelerinin genel yaklaşımına bakıldığında, ilgili istinaf dairelerinin tamamı tarafından aday

²⁹ Samsun BİM 3. İDD, E:2019/113, K:2019/222, T:22/02/2019.

³⁰ Samsun BİM 3 İDD, E:2020/1478, K:2020/1302, T:23/12/2020; Samsun BİM 3 İDD, E:2021/318, K:2021/358, T:06/04/2021; Samsun BİM, 3. İDD, E:2023/434, K:2023/386, T: 22/03/2023.

³¹ *Mahkemece davanın görev yönünden reddine karar verilmesi gerekirken, işin esasına girilerek verilen kararda hukuka uygunluk görülmediği* hakkında bkz. Gaziantep BİM 4. İDD, E:2019/4916, K:2020/5072, T:11/12/2020; Gaziantep BİM,4.İDD, E:2019/5682, K:2020/5065, T:11/12/2020; Gaziantep BİM,4.İDD, E:2020/4695, K:2020/5071 T:11/12/2020; Gaziantep BİM,4.İDD, E:2020/5189, K:2021/90, T: 05/02/2021; Gaziantep BİM, 4.İDD, E:2021/328, K:2021/1318, T:18/03/2021; Gaziantep BİM, 4.İDD, E:2021/776, K:2021/2746, T: 16/06/2021.

³² Gaziantep BİM 4.İDD, E:2020/3810, K:2020/6278, T: 30/12/2020; Gaziantep BİM,4.İDD, E:2020/4973, K:2021/3037 23/09/2021; Gaziantep BİM, 4. İDD, E:2021/1510, K:2021/3713, T:25/11/2021; Gaziantep BİM, 4. İDD, E:2021/1520, K:2022/256, T:18/02/2022; Gaziantep BİM 4 İDD, E:2021/1996, K:2021/3438, T: 27/10/2021.

³³ Gaziantep BİM, 4. İDD, E:2022/1477, K:2022/1635, T: 13/06/2022; Gaziantep BİM, 4. İDD, E:2023/679, K:2023/690, T: 22/06/2023; Gaziantep BİM, 4. İDD, E:2023/1036, K:2023/1807, T: 10/10/2023; Gaziantep BİM, 4. İDD, E:2023/1341, K:2023/1578, T:19/09/2023.

sürücü belgesinin iptali istemiyle açılan davalarda idari yargı yerleri görevli görülmektedir. İlk derece mahkemesince verilen davanın görev yönünden reddi kararları kaldırılmış ve dosyalar işin esası hakkında yeniden karar verilmesi için kesin olarak ilk derece mahkemesine iade edilmiştir. Söz konusu iade kararları, 2577 sayılı İdari Yargılama Usul Kanununun 45. maddesinin 5. fıkrası³⁴ uyarınca kesin nitelikte olan kararlardandır³⁵.

C. DANIŞTAY KARARLARINA GÖRE GÖREVLİ YARGI YERİ

Aday sürücüler dışındaki sürücülerin sürücü belgelerinin geri alınmasına ilişkin davalarda, 2577 sayılı Kanunun 46. maddesinde sayılan temyiz yolu açık³⁶ olan işler arasında sayılmamış olması nedeniyle, bölge idare mahkemelerince verilen kararlar kesin nitelikteki kararlardır³⁷. Ancak, bazı bölge idare mahkemelerinin davayı görev yönünden reddetmeyerek yargılamanın esasına girmesi nedeniyle bölge idare mahkemeleri kararları arasında farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bunun üzerine konuyu görüşen Danıştay İDDK tarafından da alkollü araç kullanma nedeniyle sürücü belgesinin geçici süreyle el konulmasına ilişkin işlemlere karşı açılacak davalarda adli yargı yerleri görevli görülmüştür³⁸.

Aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin açılan davalarda ilk derece mahkemesince verilen kararlara karşı istinaf kanun yolu açıktır. İstinaf kanun

³⁴ Bölge idare mahkemesi, ilk inceleme üzerine verilen kararlara karşı yapılan istinaf başvurusunu haklı bulduğu, davaya görevsiz veya yetkisiz mahkeme yahut reddedilmiş veya yasaklanmış hâkim tarafından bakılmış olması hâllerinde, istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar vererek dosyayı ilgili mahkemeye gönderir. Bölge idare mahkemesinin bu fıkra uyarınca verilen kararları kesindir. (m. 45/5)

³⁵ Serkan Çınarlı, İdari Yargılamada İstinaf ve Bölge İdare Mahkemeleri, Seçkin Yayınevi, 4. Baskı, Ankara 2022, s. 83-84; Hüseyin Bilgin, 99 Soruda İdari Yargıda İstinaf Başvuru Rehberi, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s.50.

³⁶ İdari yargı yerlerinde temyiz yolu ve temyiz yolu açık davalar hakkında geniş bilgi için bkz. Oğuzhan Güzel, Türk İdari Yargılama Hukukunda Temyiz, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, 2024, Ankara 2024, ss. 167-330; Ramazan Çağlayan, İdari Yargılama Hukuku, Seçkin Yayınevi, Güncellenmiş 16. Baskı, Ankara 2025, ss. 832 vd.; Bahtiyar Akyılmaz / Murat Sezginer / Cemil Kaya, Türk İdari Yargılama Hukuku, Savaş Yayınevi, 4. Baskı, Ankara 2020, ss. 743-745.

³⁷ Çınarlı, s. 201; Bilgin, s. 50.

³⁸ 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 48. maddesinin 5.fıkrası uyarınca davacının sürücü belgesinin geri alınmasına ve idari para cezası ile cezalandırılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davalarda 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/C maddesinin 5. fıkrası uyarınca Bölge İdare Mahkemesi kararları arasındaki aykırılığın, yukarıda belirtilen gerekçe ile "davanın görev yönünden reddi" kararları doğrultusunda giderilmesi hakkında bkz. DİDDK, E:2020/55, K:2020/10, T: 17/02/2020. Ayrıca bölge idare mahkemeleri kararları arasında aykırılığın giderilmesi müessesesi hakkında geniş bilgi için bkz. Hüseyin Bilgin, "Bölge İdare Mahkemesi Kararları Arasındaki Aykırılık ve Uyuşmazlığın Giderilmesi Sorunu", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXV, S. 3, 2021, ss. 637-686; Hüseyin Bilgin, Bölge İdare Mahkemelerinin Kesin Kararları Arasında İçtihat Farklılığı, 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2021; Zeki Uysal, İdari Yargıda İçtihat Aykırılığının Önlenmesi ve Giderilmesi Usulü, 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2021; İhsan Deniz Ay, Bölge İdare Mahkemelerinin Kararları Arası Aykırılığın Giderilmesi, 1. Baskı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2025.

yolu üzerine bölge idare mahkemelerince verilen kararlara karşı ise temyiz yolunun açık olup olmadığı konusunda uygulamada tereddüt yaşanmış ve bazı bölge idare mahkemelerince istinaf üzerine verdikleri kararlar da Danıştay'a temyiz yolu açık olarak verilmiştir. Bunun üzerine uyuşmazlıklar Danıştay 8. Dairesince temyiz incelemesine konu edilmiştir.

Danıştay 8. Dairesinin konuya ilişkin UYAP üzerinden tespit edilen toplam 13 kararı bulunmuştur. Halihazırda Konya Bölge İdare Mahkemesince Danıştay'a temyiz yolu açık olarak verilen ve Danıştay'a temyiz edilmiş olup henüz karara bağlanmamış olan 8. Daire önünde derdest olan uyuşmazlıklar da bulunmaktadır.

Danıştay 8. Dairesinin konuya ilişkin kararları incelendiğinde, sadece bir tanesinde uyuşmazlığın esasına girilmiştir. Anılan karara bakıldığında, "... Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin Ek 3. maddesi uyarınca 0,20 promil üzerinde (1.16 promil) alkollü araç kullandığından bahisle davacının aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin 02/05/2021 tarihli tutanak ile 1.339,00-TL idari para cezası verilmesine ilişkin .. seri no, .. sıra no'lu işlemin iptali istemiyle açılan davada, ilk derece mahkemesince dava konusu işlemde mevzuata ve hukuka aykırılık bulunmadığı" gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş ve bu karara karşı yapılan istinaf başvurusu ise Konya Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesince reddedilmiştir. Anılan kararda Konya BİM 5. İDD'since Danıştay'a temyiz yolu açık olduğu ifade edilmiş olması nedeniyle davacı tarafından temyiz isteminde bulunulmuştur. Danıştay 8. Dairesi bu kararın temyiz incelemesinde,

"... 2918 sayılı ve 5326 sayılı Kanun hükümleri ile hukuki güvenlik ilkesi yönünden yukarıda yapılan açıklamalar ve Uyuşmazlık Mahkemesinin istikrar kazanan kararları birlikte değerlendirildiğinde, geri alma niteliğine bakılmaksızın sürücü belgesinin geri alınması yaptırımına karşı açılacak davalarda, adli yargı mercisinin görevli olduğu, bu haliyle, sürücü belgesinin geri alınması ve idari para cezası yaptırımına karşı adli yargı merciine başvurulabileceği sonucuna varılarak, davacının alkollü iken araç kullandığından bahisle 2918 sayılı Kanun'un 48/5. madde ve fıkrası uyarınca sürücü belgesinin geri alınmasına ve davacıya idari para cezası verilmesine ilişkin işlemlerden kaynaklanan uyuşmazlığın görüm ve çözümünde adli yargı yerinin³⁹ görevli olduğu gerekçesiyle davanın görev yönünden reddine karar verilmesi gerekirken, uyuşmazlığın esası incelenerek verilen İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmediğine..." karar vermiştir⁴⁰.

Danıştay 8. Dairesi, bu kararı ile aday sürücü belgesinin iptaline karşı açılacak davalarda adli yargı yerlerinin görevli olduğunu ifade etmiştir. Ancak Daire, bu karardan bir gün sonraki vermiş olduğu kararda, bu görüşünden

³⁹ Danıştay 8. Dairesi bu kararında uyuşmazlığın adli yargı yerinde görülmesi gerektiğini ifade etmekte iken Yargıtay 7. Ceza Dairesi tarafından kanun yararına bozma kararı istemiyle önüne gelen dosyalarda uyuşmazlıkta idari yargı yeri görevli olduğu gerekçesiyle kanun yararına bozma istemi kabul edilmektedir. Y.7.CD, E:2022/5210, K:2022/13173, T: 04/10/2022; Y.7.CD, E:2022/5198, K:2022/13177, T: 04/10/2022; Y.7.CD, E:2022/7218, K:2022/13174, T: 04/10/2022; Y.7.CD, E:2022/13543, K:2023/5969, T: 13.06.2023; Y.7.CD, E:2023/4020, K:2023/3749, T: 17.04.2023; Y.7.CD, E: 2023/6673, K:2023/5971, T: 13.06.2023; Y.7.CD, E:2023/11421, K:2023/7659, T: 03.10.2023; Y.7.CD, E:2024/499, K:2024/2875, T: 19.03.2024. Yargıtay'ın bu kararlarına da bakıldığında hala adli yargı yerlerinde sulh ceza mahkemelerince aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin davaların esasına geçilmekte ve davaya esastan bakılmaktadır.

⁴⁰ D.8.D, E:2022/2372, K:2022/2949, T: 21/04/2022.

vazgeçmiş ve görevli yargı yerine ilişkin herhangi bir açıklama yapmaksızın aday sürücü belgesinin iptal istemine karşı açılan davalarda ilk derece mahkemesi kararlarına karşı yapılan istinaf başvurusu üzerine bölge idare mahkemelerince verilen kararların kesin olduğunu belirtmiş ve bu nedenle yapılan temyiz başvurularının incelenmeksizin reddine karar vermiştir⁴¹. Anılan kararlara bakıldığında;

“... İdare Mahkemelerinin tek hakim sınırı dışında kalan bütün kararlarına karşı mahkemenin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine istinaf başvurusunda bulunulabileceği, bölge idare mahkemesince istinaf incelemesi üzerine verilen kararlara karşı ise sadece 2577 sayılı Kanun'un 46. maddesinde yer alan konular ile sınırlı olarak Danıştay'a temyiz başvurusunda bulunulabileceği, bölge idare mahkemelerince istinaf incelemesi üzerine verilen ve 46. madde kapsamı dışında olan kararların ise kesin olduğu görülmektedir. Uyuşmazlıkta, aday sürücü belgesinin iptal edilmesine/geçici olarak geri alınmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın, 2577 sayılı Kanunun temyiz kanun yoluna başvurulabilecek davaların tahdidi olarak sayıldığı 46. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendinde yer alan "belli bir meslekten, kamu görevinden veya öğrencilik statüsünden çıkarılma sonucunu doğuran işlemlere karşı açılan iptal davası" olarak nitelendirilemeyeceği, öte yandan, şoförlük mesleğinin ticari faaliyet olarak da değerlendirilememesi karşısında 2577 sayılı Kanunun 46. maddesinin 1. fıkrasının (d) bendi kapsamında da bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda, temyiz istemine esas teşkil eden kararın Bölge İdare Mahkemesinin 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunun 46. maddesine göre temyiz yolu açık olmayan "kesin" kararlarından olduğu anlaşıldığından temyiz isteminin incelenmesine yasal olanak bulunmamaktadır.” şeklinde gerekçeye yer verildikten sonra temyiz isteminin incelenmeksizin reddine ve temyiz giderlerinin de temyiz isteminde bulunan üzerinde bırakılmasına karar vermiştir. Daire, sonraki kararlarında da benzer yönde kararlar vermeye devam etmiştir⁴².

Danıştay'ın bu kararlarından sonra birçok bölge idare mahkemesi, kararlarının kesin olduğunu kararlarında belirtmeye başlamıştır. Ancak Konya Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesi kararlarına bakıldığında, hala “2577 sayılı Kanunun 46. maddesi uyarınca Danıştay'a temyiz yolu açık olmak üzere” ifadesine yer vermektedir⁴³. Dairenin kanun yolunu hatalı belirtmesi nedeniyle uyuşmazlığın taraflarınca Danıştay'a temyiz başvurusunda bulunulmakta ve sonrasında da bu istemleri Danıştay tarafından incelenmeksizin reddedilmektedir. Burada hem Danıştay'a iş yüküne neden olduğu gibi hem de hatalı temyiz başvurusu yapan tarafın haksız olarak yargılama giderine maruz kalmasına neden olunmaktadır⁴⁴.

⁴¹ D.8.D, E.2022/1409, K.2022/3047, T: 22/04/2022.

⁴² D.8.D, E:2022/2681, K:2022/3441, T: 25/05/2022; D.8.D, E:2022/3647, K:2022/3958, T: 09/06/2022; D.8.D, E:2022/4824, K:2022/4840, T:15/09/2022; D.8.D, E:2022/6431, K:2022/5879, T: 21/10/2022; D.8.D, E:2022/6433, K:2022/5880, T: 21/10/2022; D.8.D, E:2022/3417, K:2023/185, T: 27/01/2023; D.8.D, E:2022/4003, K:2023/187, T: 27/01/2023; D.8.D, E:2023/4190, K:2023/3752, T: 13/09/2023; D.8.D, E:2024/542, K:2024/743, T: 21/02/2024; D.8.D, E:2021/5036, K:2024/2153, T:04/04/2024; D.8.D, E:2021/669, K:2024/2671, T: 08/05/2024.

⁴³ Konya BİM, 5 İDD, E:2023/2845, K:2023/3271, T: 20/09/2023; Konya BİM, 5 İDD, E:2023/3093, K:2023/3328, T: 27/09/2023; Konya BİM, 5 İDD, E:2024/464, K:2024/6222, T: 07/03/2024.

⁴⁴ Oysaki Danıştay'ın başka dairelerince bölge idare mahkemelerinin hatalı kanun yolu göstererek davacı veya davalı idarenin hatalı olarak temyiz yoluna başvurulmasına

Oysa ki Danıştay 8. Dairesince, 21.04.2022 tarihli kararı⁴⁵ ile Konya Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesinin 11/01/2022 tarih ve E:2021/2216, K:2022/69 sayılı kararını davaya bakmakta adli yargı yerleri görevli olduğundan bahisle bozması üzerine, anılan Dairece bu bozma kararına uyulmamış ve Konya Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesinin 13/12/2022 gün ve E:2022/2173, K:2022/3331 sayılı kararı ile önceki kararında ısrar⁴⁶ etmiştir. Anılan ısrar kararını inceleyen Danıştay İdari Dava Dairesince, “... *dava konusu işlemlerin, ilgilinin meslekten çıkarılması veya ticari faaliyetin engellenmesi sonucunu doğuran bir yönü bulunmadığı gibi davacı hakkında tesis edilen 1.339,00-TL idari para cezasının da temyiz için öngörülen parasal sınırı aşmadığı, dolayısıyla temyiz istemine esas teşkil eden kararın, 2577 sayılı Kanun'un 46. maddesi kapsamında değerlendirilemeyeceği ve Bölge İdare Mahkemesinin 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunun 46. maddesine göre temyiz yolu açık olmayan "kesin" kararlarından olduğu sonucuna varılmakta olup, temyiz isteminin incelenmesine hukuken olanak bulunmadığı...*” gerekçesiyle temyiz isteminin reddine karar vermiştir⁴⁷. Danıştay İDDK bu kararında ayrıca, Bölge İdare Mahkemesince verilen ilk kararın Danıştay Dairesince temyiz incelemesinin yapılmış olmasının ve temyiz istemine konu Bölge İdare Mahkemesi kararının hüküm fıkrasında temyiz yolunun açık olduğunun belirtilmesinin, kanunen temyiz yolu öngörülme-yen davalarda ilgilisine temyiz hakkı vermeyeceği de açıkça ifade etmiştir. Konya bölge idare mahkemesinin söz konusu davalarda hala temyiz yolunun açık olduğu ifade ediyor olmasını, Danıştay 8. Dairesi ve Danıştay İDDK kararı dikkate alındığında anlamaya olanak bulunmamaktadır.

Görüldüğü üzere gerek Danıştay 8. Dairesi gerekse Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna göre, aday sürücü belgelerinin iptali üzerine anılan işlemlerin iptali istemiyle açılan davalarda bölge idare mahkemelerinin istinaf üzerine vermiş olduğu kararlar kesin kararlar olup bu kararlara karşı temyiz yoluna başvurulamayacaktır. Anılan kararlara karşı Danıştay Başsavcılığından istenilen kanun yararına temyiz istemleri de Danıştay Başsavcılığınca incelenmeksizin reddedilmektedir⁴⁸.

neden olunmuşsa temyiz yoluna başvuran tarafa temyiz harçlarının iadesine karar vermektedir. Bu konuda bkz. D.5.D, E:2023/18776, K:2023/12766, T:03.10.2023; D.10.D, E:2024/1770, K:2024/2670, T:26.06.2024; D.2.D, E:2023/5806, K:2024/3245, T:28.05.2024; D.4.D, E:2023/9006, K:2024/2452, T:16.04.2024; D.13.D, E:2024/1121, K:2024/2071, T:08.05.2024.

⁴⁵ D.8.D, E:2022/2372, K:2022/2949, T: 21/04/2022.

⁴⁶ İdari yargıda ısrar hakkında geniş bilgi için bkz. Hüseyin Bilgin, “Son Yasal Değişiklikler Bağlamında İdari Yargıda “İsrar” Kararı”, C. 28, S. 1, 2020, SÜHFD., ss. 75-125.

⁴⁷ DİDDK, E:2023/2135, K:2024/240, T: 08/02/2024.

⁴⁸ “... ilk derece mahkemesince verilen karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine yapılan istinaf incelemesi sonucunda verildiği dosyanın incelenmesinden anlaşılmakta olup, 2577 sayılı Kanun'un 46. maddesinde sayma suretiyle belirlenen temyiz edilebilecek kararlardan olmaması nedeniyle, olağan kanun yolu tüketilerek kesinleşen bu karara karşı anılan Kanunun 51. maddesi uyarınca kanun yararına temyiz yoluna başvurulması hukuken mümkün bulunmadığı ...” hakkında bkz. Danıştay Başsavcılığı, 23/05/2024 gün ve E:2024/269 sayılı kararı.

V. ADAY SÜRÜCÜ BELGELERİN İPTAL NEDENLERİNE GÖRE İDARİ YARGI YERLERİNİN KONUYA BAKIŞ AÇISI

A. İDARİ DAVA AÇMA SÜRESİ

Uyuşmazlık Mahkemesi, Danıştay ve Bölge İdare Mahkemelerinin istikrar kazanmış içtihatlarına göre, aday sürücü belgesinin iptali işlemlerine karşı idari yargı yerinde iptal davası açılması gerekir. Anılan davalar, aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin işlemlerin tesis edildiği yerin bağlı olduğu idare mahkemesinde açılacaktır. Bu konuda 2918 sayılı Kanunda özel bir süre öngörülmediği için 60 günlük genel dava açma süresi geçerlidir. Aday sürücü belgesinin iptal edildiğine dair işlemin tebliğinden itibaren 60 gün içerisinde iptal davasının açılması gerekir⁴⁹. Aynı şekilde görevsiz yargı yeri olan sulh ceza hakimliğinde açılan davada, sulh ceza hakimliğince verilen görev yönünden davanın reddi kararı üzerine 2577 sayılı Kanunun 9. maddesi⁵⁰ uyarınca anılan kararın kesinleşmesinden⁵¹ itibaren 30 gün içinde görevli ve yetkili idari yargı yerinde dava açılması gerekmektedir⁵². Görev ret kararından sonra 30 gün içinde

⁴⁹ Konya BİM 5 İDD, E:2020/802, K:2020/1524, T:03/09/2020; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2022/1085, K:2022/1228, T: 08/09/2022.

⁵⁰ Görevli olmayan yerlere başvurma: 1. Çözümlemesi Danıştay'ın, idare ve vergi mahkemelerinin görevlerine girdiği halde, adli yargı yerlerine açılmış bulunan davaların görev noktasından reddi halinde, bu husustaki kararların kesinleşmesini izleyen günden itibaren otuz gün içinde görevli mahkemede dava açılabilir. Görevsiz yargı merciine başvurma tarihi, Danıştay'a, idare ve vergi mahkemelerine başvurma tarihi olarak kabul edilir. 2. Adli yargı yerlerine açılan ve görevsizlik sebebiyle reddedilen davalarda, görevsizlik kararının kesinleşmesinden sonra birinci fıkrada yazılı otuz günlük süre geçirilmiş olsa dahi, idari dava açılması için öngörülen süre henüz dolmamış ise bu süre içinde idari dava açılabilir (2577 SK m. 9).

⁵¹ “... İdare Mahkemesi'nce; ... ara karar ile Samsun 1. Sulh Ceza Hakimliği'nden E:2022/6254 Değişik İş sayılı dosyasında verilen kararın kesinleşip kesinleşmediği hususunun sorulması üzerine anılan Mahkeme tarafından UYAP üzerinden cevaben gönderilen yazıda bahsi geçen kararın henüz kesinleşmediğinin belirtilmesi üzerine adli yargı yerinde verilen görevsizlik kararı kesinleşmeden açılan davanın esasının incelenme olanağı bulunmadığından bahisle davanın incelenmeksizin reddine karar verilmiş ise de; söz konusu Mahkeme kararının 06.10.2022 tarihinde kesinleştiği, bir başka ifade ile Samsun 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından dava dosyasına cevaben gönderilen 17.10.2022 tarihli yazı tarihi itibarıyla görevsizlik kararının kesinleştiği anlaşılmış olup bu haliyle istinafa konu Mahkeme kararında hukuka uyarlık görülmediği...” hakkında Samsun BİM, 3. İDD, E:2023/185, K:2023/217, T: 20/02/2023.

⁵² “... 2577 sayılı Kanun'un 9/1.maddesi uyarınca süresinde olduğunun kabulü gerektiğinden; davayı süre aşımı nedeniyle reddeden ilk derece mahkemesi kararında isabet görülmediği...” hakkında bkz. Bursa BİM, 3. İDD, E:2022/2776, K:2022/1835, T: 27/12/2022; Bursa BİM, 3. İDD, E:2024/52, K:2024/10, T:11/01/2024; İzmir BİM, 7. İDD, E:2024/479, K:2024/619, T: 19/03/2024; Ankara BİM 9. İDD, E:2021/650, K:2021/935, 21/05/2021; “... davacının dava dosyasının görevli idare mahkemesine gönderilmesi için görevsiz Fethiye Sulh Ceza Hakimliğine yaptığı ve görevli idare mahkemesinde dava açılması öngörülen 30 günlük dava açma süresi içerisinde olan başvuru tarihinin Muğla İdare Mahkemesine başvurma tarihi olarak kabulü gerektiğinden, süresinde açılan davada davanın süre aşımı yönünden reddi yolunda verilen kararda hukuki isabet görülmediği” hakkında İzmir BİM, 7. İDD, E:2024/210, K:2024/338, T: 22/02/2024; “...Dava dosyası ile Erciş Sulh Ceza Hakimliği'nin 2023/1565 D.İş sayılı dosyasının birlikte incelenmesinden; davacı tarafından aday sürücü belgesinin iptal edilmesine ilişkin 13/08/2023 tarih ve 0026 sayılı dava konusu işleme karşı 17/08/2023 tarihinde Erciş Sulh Ceza Hakimliği'ne itirazda bulunulduğu, anılan Hakimliğin 01/11/2023 tarihli kararı ile itirazın görev yönünden reddine karar verildiği ve bu kararın 15/11/2023 tarihinde kesinleştiği, istinafa konu iş bu davanın da 15/11/2023 tarihinde açıldığı, idari

dava açılmaması halinde de davanın süre aşımı nedeniyle reddine karar verilecektir⁵³. İdare mahkemeleri tarafından verilecek kararlara karşı da 30 gün içinde istinaf yoluna başvuru yapılabilecektir. Burada 30 günlük süre içinde istinaf başvurusunda bulunulmadığı takdirde istinaf başvurusu süre aşımı nedeniyle reddedilecektir⁵⁴. İstinaf makamı olarak verilen kararlar ise kesin nitelikte kararlar olup bu kararlara karşı temyiz yolu kapalıdır. Aşağıda aday sürücü belgesi iptal nedenlerine göre bölge idare mahkemelerinin tutumuna yer verilmiştir.

B. ADAY SÜRÜCÜ BELGESİNİN İPTAL NEDENLERİNE GÖRE YARGI KARARLARINDA DURUMUN DEĞERLENDİRİLMESİ

2918 sayılı Kanunun ek 17. maddesinde aday sürücülerin sürücü belgelerinin iptal edilme nedenlerinin Yönetmelik hükmü ile düzenleneceği ifade edilmiştir (Ek Madde 17/2).

Aday sürücü belgesinin iptali işlemine karşı açılan davalarda ilk derece mahkemesince verilen kararlara karşı yapılan istinaf başvuruları bölge idare mahkemelerince karara bağlanmıştır. İnceleme döneminde işin esasına girilerek karar verilen toplam uyumsuzluk sayısı 329 adet olup bu davaların 200 tanesi 0.20 promil üzerinde alkollü araç kullanımı nedeniyle aday sürücü belgesinin iptali, 106 tanesi 2918 sayılı Kanunun 48/5 maddesi uyarınca 0,50 promil üstünde alkollü araç kullanma nedeniyle aday sürücü belgesinin iptaline, 18 tanesi 75 ceza puanının aşılması nedeniyle aday sürücü belgesinin iptaline ve son olarak 3 tanesi de yasal hız sınırının 3 ve fazlasında ihlal edilmesi nedeniyle aday sürücü belgesinin iptaline ilişkindir⁵⁵.

*İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 8. İdari Dava Dairesince; 53 tanesi 0.20 promil üzerinde alkollü araç kullanımı nedeniyle, 17 tanesi 2918 sayılı Kanunun 48/5 maddesi uyarınca 0,50 promil üstünde alkollü araç kullanma nedeniyle, 7 tanesi 75 ceza puanının aşılması nedeniyle aday sürücü belgesinin iptali olmak üzere toplam 77 dosyada işin esası hakkında karar verilmiştir.

davanın açıldığı tarih itibarıyla Sulh Ceza Hâkimliğinin görevsizlik kararı kesinleşmiş olduğuna göre, işbu davanın açıldığı ve yargılamanın devam ettiği sırada daha önceden açılmış ve halen görülmekte olan bir davanın varlığından (derdestlikten) bahsedilemeyeceğinden, istinafa konu İdare Mahkemesi kararında yargılama usûlüne uygunluk görülmemiş olup, istinaf konusu Mahkeme kararının kaldırılması ve yukarıda belirtilen hususlar doğrultusunda yeniden karar verilmek üzere dava dosyasının Mahkemesine gönderilmesi gerektiği..." hakkında bkz. Erzurum BİM, 3. İDD, E:2024/254, K:2024/712, T: 16/05/2024.

⁵³ İstanbul BİM, 8. İDD, E:2023/1808, K:2023/1574, T: 06/06/2023.

⁵⁴ "...istinaf edilen İdare Mahkemesi kararının UETS kayıtlarına göre 03/08/2022 tarihinde davacıya tebliğ edildiği, bunun üzerine 04/08/2022 tarihinden itibaren 30 günlük istinaf başvurusunda bulunma süresinin başladığı, istinaf başvurusunda bulunmanın son gününün ise adli ara vermenin bittiği 02/09/2022 gününe denk geldiği, davacı tarafından ise bu süreden sonra 05/09/2022 havale tarihli dilekçe ile istinaf başvurusunda bulunulduğu açık olduğundan, istinaf başvurusunun süre aşımı nedeniyle reddi gerektiği ..." hakkında bkz. İzmir BİM, 7. İDD, E:2022/1721, K:2022/1638, T:22/12/2022.

⁵⁵ Çalışmada 29.06.2024 tarihine kadar aday sürücü belgesi iptaline ilişkin olarak Bölge İdare Mahkemelerince verilen ve UYAP Sistemi üzerinde yer alan tüm kararlar esas alınarak iş bu sayısal verilere ulaşılmıştır.

* İzmir Bölge İdare Mahkemesi 5. ve 7. İdari Dava Dairelerince; 41 tanesi 0.20 promil üzerinde alkollü araç kullanımı nedeniyle, 26 tanesi 2918 sayılı Kanunun 48/5 maddesi uyarınca 0,50 promil üstünde alkollü araç kullanma nedeniyle, 3 tanesi 75 ceza puanının aşılması nedeniyle, 1 tanesi de yasal hız sınırının 3 ve fazlasında ihlal edilmesi nedeniyle aday sürücü belgesinin iptali olmak üzere toplam 71 dosyada işin esası hakkında karar verilmiştir.

* Ankara Bölge İdare Mahkemesi 9. İdari Dava Dairesince; 34 tanesi 0.20 promil üzerinde alkollü araç kullanımı nedeniyle, 22 tanesi 2918 sayılı Kanunun 48/5 maddesi uyarınca 0,50 promil üstünde alkollü araç kullanma nedeniyle, 1 tanesi 75 ceza puanının aşılması nedeniyle, 1 tanesi de yasal hız sınırının 3 ve fazlasında ihlal edilmesi nedeniyle aday sürücü belgesinin iptali olmak üzere toplam 58 dosyada işin esası hakkında karar verilmiştir.

* Konya Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesince; 16 tanesi 0.20 promil üzerinde alkollü araç kullanımı nedeniyle, 15 tanesi 2918 sayılı Kanunun 48/5 maddesi uyarınca 0,50 promil üstünde alkollü araç kullanma nedeniyle, 2 tanesi 75 ceza puanının aşılması nedeniyle, 2 tanesi de yasal hız sınırının 3 ve fazlasında ihlal edilmesi nedeniyle aday sürücü belgesinin iptali olmak üzere toplam 35 dosyada işin esası hakkında karar verilmiştir.

* Bursa Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesince; 21 tanesi 0.20 promil üzerinde alkollü araç kullanımı nedeniyle, 4 tanesi 2918 sayılı Kanunun 48/5 maddesi uyarınca 0,50 promil üstünde alkollü araç kullanma nedeniyle, 1 tanesi 75 ceza puanının aşılması nedeniyle, aday sürücü belgesinin iptali olmak üzere toplam 26 dosyada işin esası hakkında karar verilmiştir.

* Samsun Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesince; 15 tanesi 0.20 promil üzerinde alkollü araç kullanımı nedeniyle, 6 tanesi 2918 sayılı Kanunun 48/5 maddesi uyarınca 0,50 promil üstünde alkollü araç kullanma nedeniyle, 1 tanesi 75 ceza puanının aşılması nedeniyle, 1 tanesi de yasal hız sınırının 3 ve fazlasında ihlal edilmesi nedeniyle aday sürücü belgesinin iptali olmak üzere toplam 23 dosyada işin esası hakkında karar verilmiştir.

* Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesince; 5 tanesi 0.20 promil üzerinde alkollü araç kullanımı nedeniyle, 10 tanesi 2918 sayılı Kanunun 48/5 maddesi uyarınca 0,50 promil üstünde alkollü araç kullanma nedeniyle, 3 tanesi 75 ceza puanının aşılması nedeniyle aday sürücü belgesinin iptali olmak üzere toplam 18 dosyada işin esası hakkında karar verilmiştir.

* Adana Bölge İdare Mahkemesi 3 ve 5. İdari Dava Dairesince; 12 tanesi 0.20 promil üzerinde alkollü araç kullanımı nedeniyle, 4 tanesi 2918 sayılı Kanunun 48/5 maddesi uyarınca 0,50 promil üstünde alkollü araç kullanma nedeniyle aday sürücü belgesinin iptali olmak üzere toplam 16 dosyada işin esası hakkında karar verilmiştir.

* Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesince; 3 tanesi 0.20 promil üzerinde alkollü araç kullanımı nedeniyle, 2 tanesi 2918 sayılı Kanunun 48/5 maddesi uyarınca 0,50 promil üstünde alkollü araç kullanma nedeniyle aday sürücü belgesinin iptali olmak üzere toplam 5 dosyada işin esası hakkında karar verilmiştir.

Yukarıda dağılımına yer verilen, aday sürücü belgesi iptal nedenine göre, kararlara bakıldığında;

1. Alkol, Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerin Etkisi Altında Araç Kullanma

Burada uyumsuzluk konusu edilen işlemler, 2918 sayılı Kanunun 48. maddesi uyarınca alkolmetre cihazı ile yapılan ölçümlerde hususi araçlarda 0,50 promilden fazla alkol bulunmuş olan kişiler hakkında düzenlenen işlemlerdir. Bu kişiler hakkında hem 2918 sayılı Kanunun 48. maddesi uyarınca idari para cezasına ilişkin işlem tesis edilirken hem de aday sürücü belgelerinin iptaline karar verilmektedir.

Alkollü araç kullanma nedeniyle yasal sınır olan 0,50 promilin üzerinde alkollü araç kullanan aday sürücülerin sürücü belgelerinin iptal edilmesiyle ilgili davalarda;

a. Hastanede İkinci Ölçüm Yapılması Durumlarında

Alkolmetre ile yapılan ölçümden sonra hastaneye gidilerek hastane polisinin kimlik tespiti altında yapılan kan tahlili üzerinden alkol ölçümü yapılması üzerine, kanda hiç alkol çıkmaması veya çok düşük çıkması durumunda, özellikle Adli Tıp Kurumunun konuya ilişkin yazısında kandaki alkol oranının bir saatte 0,15 promil düşeceğinden de hareketle alkolmetre ile yapılan aday sürücü belgesinin iptaline neden olan ölçümün sağlıklı olmadığından bahisle dava konusu işlemin iptaline karar verilebildiği⁵⁶ gibi kan verecek kişinin kimlik tespitinin hastane polisi tarafından yapılması ve kan verme işlemine nezaret edilmesi halinde test sonucunun delil olarak kabul edilebilmesi mümkün olduğundan, bu prosedüre uyulmadan davacı adına düzenlenen kan testi sonucuna itibar edilmesi mümkün bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verildiği⁵⁷ de görülmektedir.

Ancak kararların büyük çoğunluğunda yukarıdaki gibi bir ayrıma gidilmemekte ve alkolmetre ile alkol ölçümü yapılan aday sürücünün, kendi imkanları ile hastaneye gitmesi ve kanındaki alkol oranını tespit ettirmesi sonucunda alkol oranının yasal sınırın çok altında veya negatif olması halinde de, aradan geçen süre içerisinde kandaki alkol oranının bu kadar düşme imkanı bulunmadığından hareketle idari yargı yerlerince aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin idari işlemlerin iptaline karar verilmektedir⁵⁸.

⁵⁶ Ankara BİM, 9.İDD, E.2021/165, K:2021/827, T:21/04/2021; Ankara BİM, 9. İDD, E:2023/1274, K:2023/1792, T: 28/11/2023; Ankara BİM, 9.İDD, E:2023/1897, K:2023/1713, T:22/11/2023.

⁵⁷ Ankara BİM 9. İDD, E:2021/279, K:2021/856, T: 28/04/2021; İzmir BİM, 7.İDD, E:2021/1401, K:2021/1473, T: 25/10/2021; İzmir BİM, 7. İDD, E: 2022/488, K: 2022/620, T: 25/05/2022; Konya BİM 5 İDD, E:2021/808, K:2021/1529, T: 19/10/2021; Konya BİM, 5 İDD, E:2022/1936, K:2022/2055, T: 19/09/2022; Konya BİM, 5.İDD, E:2022/2044, K:2022/2056, T: 19/09/2022; Konya BİM, 5. İDD, E:2022/2482, K:2023/874, T: 28/02/2023; Konya BİM, 5. İDD, E:2023/2845, K:2023/3271, T: 20/09/2023.

⁵⁸ Ankara BİM, 9. İDD, E:2021/1499, K:2022/224, T: 16/02/2022; Ankara BİM 9.İDD, E:2022/944, K:2022/1066, T: 26/10/2022; Ankara BİM, 9.İDD, E:2022/1137, K:2022/1297, T: 24/11/2022; Ankara BİM, 9. İDD, E:2022/1740, K:2022/1336, T: 30/11/2022; Ankara BİM, 9.İDD, E:2023/245, K:2023/507, T:23/03/2023; Ankara BİM, 9. İDD, E:2023/996, K:2023/1311, T:12/09/2023; Ankara BİM, 9. İDD, E:2023/1116, K:2023/1774, T: 28/11/2023; Ankara BİM, 9. İDD, E:2022/84, K:2022/160, T:09/02/2022; Ankara BİM, 9. İDD, E:2024/381, K:2024/766, T: 09/05/2024; İzmir BİM, 7.İDD, E:2022/1840,

K:2022/1571, T: 13/12/2022; “... davacının kanındaki alkol oranının tespiti için kan tahlili yapılmak üzere .. Devlet Hastanesi’ne sevkini .. Cumhuriyet Savcılığının talimatına istinaden .. İlçe Jandarma Komutanlığınca yapıldığı, bu hale göre, davacı tarafından hastaneye kendi iradesiyle değil, dava konusu işlemi tesis eden idarece sevk edildiği göz önüne alındığında davacı hakkında yasal sınırın üzerinde alkol olarak araç sürüp sürmediğine ilişkin denetimin henüz sonuçlandırılmadığı, davacıdan kan alınmak suretiyle yapılan tahlil sonuçlarına göre hazırlanan rapora bu nedenle itibar edilmesi gerektiği ...” hakkında bkz. İzmir BİM 7 İDD, E:2021/1784, K:2021/1862, T:23/12/2021; İzmir BİM, 7. İDD, E:2023/1121, K:2023/1060, T:09/06/2023; İzmir BİM, 7. İDD, E:2022/1650, K:2022/1260, T: 02/11/2022; İzmir BİM, 7. İDD, E:2023/971, K:2023/1202, T: 23/06/2023; İzmir BİM, 7. İDD, E:2023/824, K:2023/1308, T: 13/09/2023; İzmir BİM, 7. İDD, E:2023/1168, K:2023/1394, T: 20/09/2023; İzmir BİM, 7. İDD, E:2023/2060, K:2024/92, T:24/01/2024; İzmir BİM, 7. İDD, E:2024/678, K:2024/974, T: 07/05/2024; İzmir BİM, 7. İDD, E:2024/905, K:2024/1230, T: 05/06/2024; İzmir BİM, 7. İDD, E:2022/1392, K:2022/1442, T: 24/11/2022; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2021/1227, K:2021/2220, T: 24/11/2021; İstanbul BİM 8 İDD, E:2021/1999, K:2022/231, T: 08/02/2022; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2022/9, K:2022/427, T: 08/03/2022; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2022/235, K:2022/364, T:01/03/2022; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2022/491, K:2022/684, T: 13/04/2022; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2021/1142, K:2022/1630, T:09/11/2022; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2022/1844, K:2022/1945, T: 07/12/2022; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2022/2317, K:2022/1483, T: 26/10/2022; İstanbul BİM, 8 İDD, E:2022/2593, K:2022/1843, T:30/11/2022; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2022/2466, K:2023/1054, T: 13/04/2023; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2023/3188, K:2023/1407, T: 18/05/2023; Konya BİM, 5. İDD, E:2023/2149, K:2023/4270, T:21/12/2023; Konya BİM, 5. İDD, E:2023/3688, K:2023/3552, T:12/10/2023; Gaziantep BİM 4.İDD, E:2021/3545, K:2022/3571, T:16/11/2022; Gaziantep BİM, 4. İDD, E:2022/3467, K:2023/2311, T:14/11/2023; Gaziantep BİM, 4.İDD, E:2022/4390, K:2023/2304, T: 14/11/2023; Gaziantep BİM 4 İDD, E:2021/3075, K:2023/433, T:09/05/2023; Samsun BİM, 3İDD, E:2021/1430, K:2022/1627, T: 28/12/2022; Samsun BİM, 3.İDD, E:2022/152, K:2022/1250, T:13/10/2022; Samsun BİM, 3. İDD, E:2023/1297, K:2023/1902, T: 29/12/2023; Bursa BİM, 3. İDD, E:2022/2453, K:2023/1000, T: 13/07/2023; Bursa BİM, 3. İDD, E:2023/638, K:2024/875, T: 17/05/2024; Bursa BİM, 3. İDD, E:2023/1400, K:2023/776, T:23/05/2023; Adana BİM, 5. İDD, E:2023/519, K:2023/442, T: 19/12/2023; “... kaza anında veya kazadan hemen sonra kaza mahalline intikal eden davalı idare ekiplerince davacının alkollü araç kullandığının tespiti için herhangi bir alkol ölçümünün (ilk ölçümün) yapılmamış olması nedeniyle, kazadan yaklaşık 6 saat sonra davacıya .. Devlet Hastanesinde yapılan test sonucunda kanında çıkan 1.21 promil alkol oranının, davacının kaza anında da alkollü olduğu hususunun veya/ya da davacının alkollü araç kullandığının kabulüne tek başına ve yeterli delil olarak değerlendirilemeyeceği, oluşan bu şüpheli durumdan “şüpheden sanık yararlanır” yolundaki genel ceza hukuku ilkesi gereğince davacının yararlandırılması gerektiği, böylelikle davacının yasal sınırın üzerinde araç kullandığı hususunun her türlü şüpheden uzak bir biçimde somut olarak ortaya konulmadığından, davacının alkollü olarak araç kullandığından bahisle aday sürücü belgesinin iptal edilmesine ve buna bağlı olarak idari para cezası ile cezalandırılmasına ilişkin dava konusu işlemlerde hukuka uyarlık bulunmadığı ...” hakkında bkz. Adana BİM 5. İDD, E:2023/887, K:2024/594, T: 28/02/2024; “...dava dosyasında bulunan Tıbbi Laboratuvar Tetkik Sonuç Raporu’na göre; davacının kan testindeki Etanol (Ethanol) miktarının mg/dL başına 1,71 olduğu, 1 promil alkol kanda 100 mg/dL etanole karşılık geldiğinden davacının kan testi sonucunda etanol (etil alkol) miktarının 1,71 promil olduğu sabit olsa da, yapılan söz konusu tespitin gerçeğe uygun bir tespit olarak kabul edilebilmesi için ilgili sağlık kuruluşunda davacıya ilaç enjekte edilmeden evvel kan testinin yapılmış olması gerektiği, kan testi yapılmadan 11 dakika önce davacıya enjekte edilen Metadem isimli ilaç ampulünün; içerdiği etken maddeler yönüyle doz başına 5 ml biraya veya 2,08 ml şaraba eş değer 200 mg etanol (etil alkol) içerdiği ve davacının aday sürücü belgesinin iptaline esas alınan kan testinin usule aykırı bir şekilde alınmış olması nedeniyle davacının trafik kazasından önce alkol alıp almadığı hususunda şüpheye mahal verildiği görüldüğünden (nitekim davacıya enjekte edilen ilaç dozu ile davacıda tespit edilen etanol miktarının tutarlı olduğu gözlemlendiğinden), dava konusu işlemde hukuka ve mevzuata uyarlık bulunmadığı ...” hakkında bkz. Adana BİM, 5. İDD, E:2023/927, K:2024/529, T:21/02/2024.

Yine aday sürücü olan davacının alkolmetre ile yapılan ölçümünde yasal sınırın (0,50 promil) üzerinde alkollü olarak araç kullandığı tespiti sonrasında, davacının sağlık kurumunda daha sonra yaptırdığı ölçümde 0,20 promil ve üzerinde alkollü olduğunun tespit edilmesi halinde de, 0,20 promilin üzerinde alkollü olarak araç kullanıldığı tespit edilen aday sürücülerin sürücü belgesinin iptal edileceği dikkate alınarak, davacının aday sürücü belgesinin iptal edilmesine dair işlem hukuka uygun bulunarak davanın reddine karar verilmiştir⁵⁹.

b. Hakkında Adli Kovuşturmada Karar Verilmesi Halinde

Aday sürücü olan davacı hakkında açılan adli kovuşturma sonrasında aracı aday sürücünün kullanmadığından (kovuşturmaya yer olmadığına veya beraat kararı ile) tespit edilmesi halinde, aday sürücünün aracı kullandığı davalı idare tarafından somut ve hukuken kabul edilebilir başkaca bir delil ile kanıtlanamadığı gerekçesiyle iptal kararları verilmiştir⁶⁰.

Alkollü araç kullanan kişinin aday sürücü olmadığı veya araç sürücüsü kişinin doğru tespit edilmediği hallerde, dava konusu aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin işlemlerin iptaline karar verilmiştir⁶¹.

⁵⁹ Ankara BİM, 9. İDD, E:2023/1803, K:2024/170, T: 08/02/2024; Gaziantep BİM, 4.İDD, E:2022/3967, K:2023/2558, T: 30/11/2023; “... davacının 13.05.2022 günü yapılan denetimler sırasında saat 23.00’de davacının 0,69 promil alkollü olduğunun tespit edildiği, ilk tespit sonrası aynı gün davacının ... Devlet Hastanesine giderek kan testi verdiği, verdiği testte tetkik istem zamanının 13.05.2022 saat 23.47 olduğu, numune kabul zamanının 16.05.2022 günü saat 12.28 olduğu, aradan yaklaşık 60 saatlik bir sürenin geçtiği ve alkol oranının 0.00 promil olarak tespit edildiği, tetkik istem saati ile numune kabul-uzman onay tarihleri arasında 60 saatlik bir sürenin bulunduğu, bu zaman zarfında etanol sonucunun 0,00 promil çıkmasının olağan bir durum olduğu ...” hakkında Samsun BİM, 3 İDD, E:2023/1082, K:2023/1869, T: 29/12/2023; “... saat 20:30’da yapılan denetimde alkolmetre cihazıyla yapılan ölçümde davacının 0,77 promil alkollü olduğunun tespit edildiği, davacı tarafından ... Devlet Hastanesine başvurulması ve 71 dakika sonra kan verilmesi suretiyle saat 21:41’de kabul edilen numune üzerinden yapılan alkol oranı ölçümünde kanındaki alkol oranının 0,15 promil olduğuna ilişkin rapor düzenlendiği, bu sonuca göre, aradan geçen 71 dakika için (alkol düzeyinin bir saatte 0,15 promil azaldığı gözetenilerek) 0,17 promil eklendiğinde, alkol oranının aday sürücüler için belirlenen 0.20 promili geçeceğinden dava konusu işlemlerde sonucu itibarıyla hukuka aykırılık bulunmadığı...” hakkında bkz. Erzurum BİM, 3 İDD, E:2023/1514, K:2023/1530, T: 06/12/2023; Erzurum BİM, 3. İDD, E:2024/334, K:2024/616, T: 30/04/2024.

⁶⁰ Ankara BİM, 9. İDD, E:2021/1547, K:2022/218, T:16/02/2022; Ankara BİM, 9. İDD, E:2023/738, K:2023/770, T: 26/04/2023; Ankara BİM, 9. İDD, E:2024/212, K:2024/839, T: 16/05/2024; Ankara BİM, 9. İDD, E:2024/590, K:2024/846, T:22/05/2024; İzmir BİM, 7.İDD, E:2022/664, K:2022/713, T:10/06/2022; İstanbul BİM 8.İDD, E:2019/918, K:2020/219, T: 19/02/2020.

⁶¹ Konya BİM, 5. İDD, E:2021/680, K:2021/1103, T: 01/07/2021; Konya BİM, 5. İDD, E:2024/851, K:2024/957, T:25/04/2024; Gaziantep BİM, 4. İDD, E:2022/5354, K:2022/2046, T: 26/10/2023; “... davacının mevzuatta belirlenen sınırın üzerinde alkollü olduğunun sabit olduğu, ancak davacının alkollü şekilde aracını kullanır iken durdurulmadığı, polis ekiplerinin itikali ettiği sırada park halindeki aracın dışında bulunduğu, aracı kullandığına yönelik herhangi bir tespit (kamera kaydı gibi) bulunmadığı, sadece motorun sıcak olması ve anahtarın üzerinde takılı olması hususlarından davacının aracı alkollü halde kullandığı sonucuna ulaşılamayacağı, kaldı ki bu durumun davacının aracını park ettikten sonra araç içerisinde alkol kullandığı iddiasıyla örtüştüğü, davacının alkollü olarak araç kullandığı yönünde yapılmış bir tespit bulunmadığından, alkollü olarak araç kullandığı gerekçesiyle aday sürücü belgesinin iptal edilmesinde hukuka uyarlık bulunmadığı...” hakkında bkz. Samsun BİM, 3. İDD, E:2023/353, K:2023/1830, T: 28/12/2023.

c. Ölçümlere İtiraz Edilmemesi Durumunda

Alkolmetre ile yapılan alkol ölçüm sonucunda yasal sınır olan 0,50 promil üzerinde alkollü olarak araç kullandığı tespit edilen ve anılan tespitten sonra da herhangi bir ikinci ölçümü de bulunmayan davacıların aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin işlemler hukuka uygun bulunarak açtıkları davaların reddine karar verilmiştir⁶².

Yaralamalı trafik kazasına karışan davacının hastanede yapılan kan tahlilinde kanındaki alkol oranının yasal sınırın üzerinde çıkması nedeniyle aday sürücü belgesinin iptaline karşı açılan dava reddedilmiştir⁶³.

Öte yandan, ilgili mevzuat hükümlerine göre, yaralamalı ve ölümlü trafik kazalarında ilgili sürücülerin hastaneye götürülerek kan tahlili yapılarak alkol oranları tespit edilmesi gerektiğinden, trafik kazasına karıştığı davalı idare personeline olay günü tutulan tutanak ile saptanan davacı hakkında, alkol ve uyuşturucu ya da uyarıcı madde kullanıp kullanmadığının tespiti amacıyla sağlık kuruluşu vasıtasıyla kan, tükürük veya idrar gibi örnekler alınarak yapılacak test sonucunda çıkan sonuca göre işlem tesis edilmesi gerekirken, alkol metre cihazını üfleme reddettiği gerekçesiyle tesis edilen dava konusu işlemlerde hukuka uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemlerin iptaline karar verilmiştir⁶⁴.

Davacının, tek taraflı trafik kazası neticesinde hastanede kan örneği alınarak yapılan alkol ölçümünde 0,50 promil alkollü olduğunun tespit edildiğinden bahisle 09/08/2020 tarihli aday sürücü belgesinin iptal edilmesine ilişkin işlemin iptali isteğiyle açılan davada; hastane cihazında problem yaşandığından bahisle alınan aynı kanda tekrar çalışma yapıldığına dair onaylı alkol testi sonuç raporu uyarınca kandaki alkol sonucunun negatif çıktığı, dolayısıyla işleme esas alınan ilk yapılan testin hatalı olduğu sonucuna varılmakla alkolsüz olduğu anlaşılan davacı hakkında tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uygunluk görülmediği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir⁶⁵.

⁶² Ankara BİM, 9. İDD, E:2022/1538, K:2022/1428, T: 08/12/2022; Ankara BİM, 9. İDD, E:2022/1782, K:2022/1463, T: 08/12/2022; İzmir BİM, 7. İDD, E:2023/2279, K:2024/246, T: 09/02/2024; İzmir BİM, 7. İDD, E:2023/925, K:2023/1700, T: 12/10/2023; İzmir BİM, 7. İDD, E:2023/441, K:2023/1080, T: 13/06/2023; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2021/1149, K:2022/233, T: 08/02/2022; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2022/3031, K:2023/1226, T:09/05/2023; Konya BİM, 5. İDD, E:2021/1187, K:2022/372, T: 16/02/2022; Konya BİM 5 İDD, E:2021/2216, K:2022/69, T: 11/01/2022; Konya BİM, 5. İDD, E:2022/2173, K:2022/3331, T: 13/12/2022 ısrar kararı; Konya BİM, 5. İDD, E:2023/4017, K:2024/136, T: 11/01/2024; Konya BİM, 5. İDD, E:2023/4499, K:2024/1120, T: 30/04/2024; Adana BİM, 3. İDD, E:2021/849, K:2022/2358, T:14/10/2022.

⁶³ Denizli İdare Mahkemesi E:2022/218, K:2022/1206, T:05/07/2022 (istinaf başvurusu süre aşımı nedeniyle reddedilmiştir. İzmir BİM, 7. İDD, E:2022/1721, K:2022/1638, T:22/12/2022).

⁶⁴ İstanbul BİM, 8. İDD, E:2022/1472, K:2022/1628, T: 09/11/2022.

⁶⁵ Gaziantep BİM, 4 İDD, E:2021/1909, K:2021/3093, T: 24/09/2021; “... maddi hasarlı trafik kazasına karışan davacının kaza anından sonra davet edildiği karakolda yapılan alkol ölçümü nedeniyle alkollü araç kullandığından bahisle aday sürücü belgesinin iptaline karar verilemeyeceği...” hakkında bkz. Bursa BİM, 3.İDD, E:2022/1097, K:2023/804, T: 30/05/2023.

d. Alkolmetreyi Üfleme Yıkarı Reddetme Halinde

Aday sürücü olan davacılar tarafından alkolmetreyi üfleme yı reddettiğinin açık, net ve somut olarak ortaya konulduğu durumlarda, bu gerekçeyle aday sürücü belgesinin iptal edilmesi halinde, buna karşı açılan davalar reddedilmiştir⁶⁶. Ancak, davacıların alkolmetre cihazını üfleme yı reddettiği hususunu tevsik eder kamera kaydı mevcut olduğunun dava konusu işlemlerde belirtilmiş olmasına rağmen, davalı idarece bu kamera kayıtlarının Mahkemeye ibraz edilemediği, davalı idarece dava konusu işlemlerin tesisini hukuken somut olarak ortaya koyacak şekilde başkaca somut bilgi ve belge sunulmadığı, dava konusu işlemlerin davacı tarafından imzalanmadığı ve yine davacı tarafından alkolmetre cihazına üç kez üflediğinin iddia edildiği hususları birlikte göz önünde bulundurulduğunda, davacının alkolmetre cihazına üfleme yı reddettiğinin sübuta ermediğinden aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin dava konusu işlemlerde hukuka uyarlık bulunmadığına ve dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir⁶⁷.

e. Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Kullanımı

2918 sayılı Kanunun 48 maddesi uyarınca uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımı nedeniyle aday sürücü belgesinin iptali işlemine karşı açılan davalarda, aday sürücü olan ve uyuşturucu ve uyarıcı madde etkisi altında araç kullanan aday sürücü belgesinin iptaline dair işlemlerde hukuka uygun bulunarak davanın reddine karar verilmiştir⁶⁸.

2. 20 Promil Üstünde Alkollü Araç Kullanma Nedeniyle Aday Sürücü Belgesinin İptali

Yukarıda aktarılan 2918 sayılı Kanunun 48. maddesi uyarınca 0,50 promil alkollü araç kullandığının tespit edilenler dışında ayrıca 0.20 promil üstünde alkollü araç kullandığı tespit edilen aday sürücülerin aday sürücü belgelerinin

⁶⁶ Ankara BİM, 9. İDD, E:2023/1440, K:2024/415, T: 07/03/2024; İzmir BİM 5.İDD, E:2018/1239, K:2018/2275, T:23/10/2018; İzmir BİM, 7.İDD, E:2022/894, K:2022/998, T: 26/09/2022; İzmir BİM, 7. İDD, E:2022/1856, K:2023/516, T: 30/03/2023; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2023/1419, K:2023/2780, T:25/10/2023; İstanbul BİM 8 İDD E:2022/698, K:2022/1003, T:01/06/2022; Konya BİM, 5. İDD, E:2023/4658, K:2024/1121, T: 30/04/2024; Gaziantep BİM, 4.İDD, E:2022/3278, K:2023/2298, T: 14/11/2023; Gaziantep BİM, 4. İDD, E:2022/4131, K:2023/2301, T: 14/11/2023; Samsun BİM, 3. İDD, E:2023/404, K:2024/73, T: 19/01/2024.

⁶⁷ İzmir BİM, 7.İDD, E:2021/1074, K:2021/1652 T:23/11/2021; "... trafik polislerince davacının alkolmetreyi üfleme yı reddetmesi nedeniyle dava konusu işlemin tesis edilmiş ise de, olaydan 32 dakika sonra görevli memur nezaretinde ... Devlet Hastanesi'nde davacının alkolmetre ile yapılan ölçüm sonucunda "0" (sıfır) promil alkollü olarak Kati Hekim Raporuyla ölçüldüğünün tartışmasız olması, bu durumun ise davacı hakkında devam eden denetim sürecinin halen devam ettiğinin kabulünü gerektirmesi karşısında, alkolmetre cihazını salt polis kontrol noktasında üflemediğinden bahisle davacı hakkında tesis olunan dava konusu işlemlerde, mevzuata ve hukuka uygunluk bulunmadığı..." hakkında bkz. İzmir BİM, 7. İDD, E:2021/1575, K:2021/1712, T: 30/11/2021.

⁶⁸ Ankara BİM 9.İDD, E:2022/508, K:2022/807, T: 09/06/2022; İzmir BİM, 7. İDD, E:2023/126, K:2023/227, T: 15/02/2023; İzmir BİM, 7.İDD, E:2023/1934, K:2023/2206, T: 22/12/2023; İzmir BİM, 7.İDD, E:2023/126, K:2023/227, T: 15/02/2023; Gaziantep BİM, 4İDD, E:2022/3797, K:2023/1971, T: 24/10/2023.

iptaline karar verileceği hüküm altına alınmıştır. Uygulamada en çok aday sürücü belgesi iptal nedeni olarak karşımıza çıkan iptal sebebi de 0,20 promil üzerinde alkollü araç kullanmadır. Anılan hükmün iptali istemiyle açılan davada, Danıştay tarafından bu hüküm hukuka uygun bulunarak dava reddedilmiştir⁶⁹.

Anılan madde hükmünün ve iptal sebebinin uygulanması nedeniyle sürücü belgesi iptal edilenler tarafından açılan davalarda bakıldığına;

a. Hastanede Sonradan Ölçüm Yapılması Durumu

Yasal sınır üzerinde alkollü olduğu tespit edilen aday sürücünün daha sonra hastanede yaptırdığı ölçümde alkol oranının çok düşük olması veya negatif olması halinde alkolmetre ile yapılan ölçüm ile hastanede yapılan ölçüm arasında geçen süre dikkate alınarak, bu süre zarfında kandaki alkol oranının bu miktarda düşmeyeceğinden bahisle dava konusu işlemin iptaline karar verilmektedir⁷⁰.

⁶⁹ D.8.D, E:2020/3631, K:2023/4244, T: 29/09/2023.

⁷⁰ "... davacının, denetimi gerçekleştiren görevlilerin bildirimi üzerine .. Hastanesinde polis gözetiminde saat 01.06'da alkol testi yaptırmak üzere kan verdiği, burada yapılan tetkikler sonucunda davacının kanında alkol bulunmadığında dair 'Tıbbi Laboratuvar Tetkik Sonuç Raporu'nun düzenlendiği, hukukun genel ilkelerinden biri olarak kabul gören 'masumiyet karinesi', bir kimseyi suçlayan şahsın veya makamın iddiasını kanıtlaması gerektiğini, suçlanan kişinin ilke olarak suçu işlemediğini, suçsuz olduğunu kanıtlamakla yükümlü olmadığını ifade ettiği, masumiyet karinesinin bir sonucu olarak ortaya çıkan 'şüpheden sanık yararlanır' ilkesine göre ise, suçlanan kişinin suçu işlemediğini gösteren yeterli ve kesin delil yoksa, kanaate ve inanca dayanılarak ceza verilemeyeceği, nitekim Anayasanın 38/4. maddesinde; 'Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimse suçlu sayılamaz.' hükmü, Türkiye'nin de taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6/2. maddesinde ise; 'Kendisine bir suç isnat edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılır.' hükmü yer almaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de Çelik(Bozkurt) / Türkiye kararıyla; masumiyet karinesinin disiplin hukukunda da gözetilmesi gereken bir ilke olduğuna hükmedildiği, bu anlatımlara göre, ortalama olarak kan alkol düzeyinin bir saatte 15 mg/dl (0,15 promil) azaldığı kabulü gerektiği, teknik cihazla yapılan alkol ölçümünden (0,30 promil) sonra bir saat içerisinde alınan kan testi sonucunda alkol oranının belli düzeyde düşmesinin beklenebileceği, buna mukabil; davacının kan testi sonucunun negatif çıkması karşısında davacıya atfı kabil alkol kullanımdan söz edilmesinin olanaklı olmadığından, davacının yasal sınırın üzerinde (0,30 promil) alkollü olarak araç kullandığı ve bu suretle Karayolları Trafik Kanununun 48. maddesini ihlal ettiğinden bahisle aday sürücü belgesinin Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin Ek 3. maddesi uyarınca iptaline ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı..." hakkında bkz. Ankara BİM 9. İDD, E:2020/1641, K:2021/501, T:10/03/2021; Ankara BİM 9.İDD, E:2021/267, K:2021/829, T: 21/04/2021; Ankara BİM, 9.İDD, E:2021/566, K:2021/1032, T: 02/06/2021; Ankara BİM, 9. İDD, E:2022/1343, K:2022/1020, T: 20/10/2022; Ankara BİM 9 İDD E:2021/36, K:2021/682, T: 07/04/2021; Ankara BİM, 9.İDD, E:2021/790, K:2021/1526, T: 30/09/2021; Ankara BİM, 9. İDD, E:2021/1493, K:2022/130, T: 27/01/2022; Ankara BİM, 9.İDD, E:2022/573, K:2022/921, T: 15/09/2022; Ankara BİM, 9. İDD, E:2022/1775, K:2022/1536,T: 15/12/2022; Ankara BİM,9.İDD, E:2022/853, K:2022/1105, T: 02/11/2022; Ankara BİM, 9.İDD, E:2022/865, K:2022/930, T: 22/09/2022; Ankara BİM, 9. İDD, E:2023/445, K:2024/20, T: 10/01/2024; Ankara BİM, 9. İDD, E:2023/723, K:2023/840, T: 04/05/2023; Ankara BİM, 9. İDD, E:2023/1070, K:2023/1626, T:31/10/2023; Ankara BİM, 9. İDD, E:2023/1127, K:2023/1414, T: 28/09/2023; Ankara BİM, 9. İDD, E:2023/1319, K:2023/1778, T: 28/11/2023; Ankara BİM, 9. İDD, E:2023/1320, K:2023/1712, T:22/11/2023; Ankara BİM, 9. İDD, E:2023/1531, K:2023/1380, T: 20/09/2023; Ankara BİM, 9. İDD, E:2023/1907, K:2023/1829, T:30/11/2023; Ankara BİM, 9. İDD, E:2023/1942, K:2023/1893, T: 12/12/2023; Ankara BİM, 9. İDD, E:2024/58, K:2024/201, T: 08/02/2024; Ankara BİM, 9. İDD, E:2024/66, K:2024/702, T: 29/04/2024; Ankara BİM, 9. İDD, E:2024/448, K:2024/615, T: 18/04/2024; Ankara BİM, 9. İDD, E:2024/618, K:2024/810, T: 15/05/2024; "...davacının

denetim esnasında alkolmetre cihazı ile yapılan ölçümle, bu ölçümden yaklaşık 1 saat 27 dakika sonra hastanede kan numunesi üzerinden yapılan ölçüm sonucunda davacının yasal sınırı altında alkolü olup olmadığı hususunda şüpheli durumun ortaya çıktığı, "masumiyet" karinesi ve "şüpheden sanık yararlanır" ilkeleri gereği oluşan şüpheli durumun davacı lehine yorumlanması gerektiği ve mevzuatta belirlenen yasal sınırın altında alkolü olduğunun kabulü gerektiği sonucuna varıldığından, davacının yasal sınırın üzerinde (0.21 promil) alkolü olarak araç kullandığı ve bu suretle Karayolları Trafik Kanununun 48. maddesini ihlal ettiğinden bahisle aday sürücü belgesinin Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin Ek 3. maddesi uyarınca iptaline ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı ..." hakkında bkz. İzmir BİM, E:2022/184, K:2022/199, T: 21/02/2022; İzmir BİM, 7.İDD, E:2023/81, K:2023/184, T: 09/02/2023; İzmir BİM, 7.İDD, E:2022/776, K:2022/1065, T: 30/09/2022; İzmir BİM, 7.İDD, E:2022/1297, K:2022/951, T:15/09/2022; İzmir BİM, 7.İDD, E:2022/1677, K:2022/1646, T: 22/12/2022; İzmir BİM, 7.İDD, E:2023/68, K:2023/298, T:23/02/2023; İzmir BİM, 7.İDD, E:2023/141, K:2023/301, T: 23/02/2023; İzmir BİM, 7.İDD, E:2023/490, K:2023/506, T: 28/03/2023; İzmir BİM, 7.İDD, E:2023/494, K:2023/605, T: 12/04/2023; İzmir BİM, 7.İDD, E:2023/586, K:2023/601, T: 12/04/2023; İzmir BİM, 7.İDD, E:2023/749, K:2023/744, T: 04/05/2023; İzmir BİM, 7.İDD, E:2023/1029, K:2023/1018, T: 02/06/2023; İzmir BİM, 7.İDD, E:2023/1227, K:2023/1614, T: 05/10/2023; İzmir BİM, 7.İDD, E:2023/1281, K:2023/1499, T: 26/09/2023; İzmir BİM, 7.İDD, E:2023/1832, K:2023/1739, T:18/10/2023; İzmir BİM, 7.İDD, E:2023/2101, K:2023/2222, T: 22/12/2023; İzmir BİM, 7.İDD, E:2023/2159, K:2024/235, T: 09/02/2024; İzmir BİM, 7.İDD, E:2024/97, K:2024/596, T: 19/03/2024; İzmir BİM, 7.İDD, E:2024/274, K:2024/499, T: 07/03/2024; İzmir BİM, 7.İDD, E:2024/398, K:2024/648, T: 20/03/2024; İzmir BİM, 7.İDD, E:2024/470, K:2024/649, T: 20/03/2024; İzmir BİM, 7.İDD, E:2024/624, K:2024/877, T: 25/04/2024; İzmir BİM, 7.İDD, E:2024/694, K:2024/961, T: 07/05/2024; İzmir BİM, 7.İDD, E:2024/876, K:2023/1309, T:11/06/2024; ... ortalama olarak kan alkol düzeyinin bir saatte 15 mg/dl (0,15 promil) azaldığı kabul edildiğinden teknik cihazla saat 23:27'de yapılan alkol ölçümünden (0,22 promil) yaklaşık 36 dakika sonra saat 00:03'te davacıya hastanede teknik cihazla ölçüm yapıldığı, kan tahlili numune kabul zamanının ise 00:28 olduğu, anılan saatlere göre hesaplama yapıldığında davacının kanındaki alkol düzeyinin mevzuatta belirlenen yasal sınırın altında olduğu anlaşıldığından, davacının yasal sınırın üzerinde (0.22 promil) alkolü olarak araç kullandığından bahisle aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı hakkında İzmir BİM, 7.İDD, E:2022/653, K:2022/728, T: 14/06/2022; İzmir BİM, 7.İDD, E:2022/750, K:2022/752, T: 16/06/2022; İstanbul BİM 8.İDD, E:2019/693, K:2019/737, T: 18/06/2019; İstanbul BİM 8.İDD, E: 2020/167, K:2020/245, T:25/02/2020; İstanbul BİM 8.İDD, E:2020/2081, K:2020/1759, T:16/12/2020; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2020/2151, K:2020/1608, T: 25/11/2020; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2020/2434, K:2021/109, T: 19/01/2021; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2020/2464, K:2021/76, T:19/01/2021; İstanbul BİM 8.İDD, E:2021/81, K:2021/209, T: 09/02/2021; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2021/480, K:2021/1658, T:21/09/2021; İstanbul BİM 8.İDD, E:2021/125, K:2021/259, T: 16/02/2021; İstanbul BİM 8.İDD, E:2021/133, K:2021/318, T:17/02/2021; İstanbul BİM 8.İDD, E:2021/358, K:2021/1443, T: 29/06/2021; İstanbul BİM 8.İDD, E:2021/376, K:2021/473, T:09/03/2021; İstanbul BİM 8.İDD, E:2021/408, K:2021/753, T: 07/04/2021; İstanbul BİM 8.İDD, E:2021/453, K:2021/757, T: 07/04/2021; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2021/1594, K:2021/1929, T: 19/10/2021; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2021/1624, K:2021/1930, T: 19/10/2021; İstanbul BİM 8.İDD, E:2022/374, K:2022/495, T: 22/03/2022; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2022/562, K:2022/1005, T: 01/06/2022; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2022/2854, K:2023/286, T: 25/01/2023; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2022/3112, K:2023/209, T: 24/01/2023; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2022/3126, K:2023/954, T: 10/04/2023; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2023/66, K:2023/503, T: 28/02/2023; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2023/357, K:2023/1189, T:03/05/2023; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2023/621, K:2023/755, T: , 22/03/2023; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2023/747, K:2023/2101, T: 19/09/2023; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2023/1648, K:2023/2399, T: 04/10/2023; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2023/1752, K:2023/1846, T:20/06/2023; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2023/2235, K:2023/3256, T: 21/11/2023; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2023/2384, K:2023/3446, T:30/11/2023; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2023/1766, K:2023/2443, T: 05/10/2023; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2023/1793, K:2023/3028, T:

Yine davacılar sonradan hastaneden alkol oranının düştüğüne dair sağlık raporu alıp dava açmışlarsa ve kan tahlili sonucunda bulunan değer yasal sınırın altında kaldığı da açık olsa da, alkometre ile yapılan ölçümle hastanede yapılan

08/11/2023; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2023/2045, K:2023/3685, T: 20/12/2023; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2023/3515, K:2024/488, T: 07/02/2024; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2023/3543, K:2024/1719, T: 07/05/2024; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2024/78, K:2024/737, T: 23/02/2024; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2024/292, K:2024/1609, T: 29/04/2024; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2024/783, K:2024/1794, T: 09/05/2024; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2024/973, K:2024/1089, T: 19/03/2024; (Konya Bölge İdare Mahkemesince de ilk kararlarında kişilerin kendi imkanları ile hastaneye gitmesi halinde hastanede ölçüme itibar etmeyen dairede üye yapısındaki değişikliklerle birlikte alkometre ile yapılan ölçümden sonra hastanede yapılan ölçümde aşırı düşüş veya negatif alkol oranı çıkması halinde iki ölçüm arasındaki farktan hareketle aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin kararların iptaline karar verilmiştir) Konya BİM, 5.İDD, E:2023/2853, K:2024/711, T:15/03/2024; Konya BİM, 5.İDD, E:2024/33, K:2024/1143, T: 30/04/2024; *".... davacının alkol düzeyini ölçmek için yapılan ilk ölçümün sonucunun sağlıklı olduğu konusunda tereddüt olduğu, hastanede yapılan ikinci ölçümde tespit edilen "0" promil alkol miktarının üzerine iki ölçüm arasındaki 74 dakikalık zaman farkına tekabül eden promil miktarı (yaklaşık 0,18 promil) eklendiğinde dahi davacının aday sürücüler için belirlenen yasal sınırı (0,20 promil) altında alkollü olduğunun kabulü gerektiği anlaşıldığından, Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin Ek 3. maddesi uyarınca davacının aday sürücü belgesinin iptal edilmesine ilişkin işlemde hukuka ve mevzuata uyarlık bulunmadığı ..."* hakkında Konya BİM, 5.İDD, E:2022/3203, K:2023/875, T: 28/02/2023; Konya BİM, 5. İDD, E:2024/161, K:2024/427, T:13/02/2024 (d.8.d. 2024 3791esas almış); Konya BİM, 5. İDD, E:2024/688, K:2024/958, T:25/04/2024; Gaziantep BİM 4 İDD, E:2022/3105, K:2023/2047, T:26/10/2023; Gaziantep BİM, 4. İDD, E:2022/3769, K:2023/2657, T:05/12/2023; Gaziantep BİM, 4.İDD, E:2022/4437, K:2023/2043, T: 26/10/2023; Gaziantep BİM, 4. İDD, E:2022/4625, K:2023/2044, T:26/10/2023; Samsun BİM, 3.İDD, E:2021/1337, K:2022/540, T: 25/04/2022; Samsun BİM,3.İDD, E:2021/1364, K:2022/703, T:24/05/2022; Samsun BİM, 3 İDD, E:2021/1561, K:2022/896, T: 14/06/2022; Samsun BİM, 3İDD, E:2022/123, K:2022/895, T: 14/06/2022; Samsun BİM, 3. İDD, E:2021/1173, K:2022/705, T: 24/05/2022; Samsun BİM 3. İDD, E:2021/1185, K:2022/704, T: 24/05/2022; Samsun BİM, 3.İDD, E:2022/1210, K:2023/1488, T: 14/11/2023; Samsun BİM, 3. İDD, E:2022/1584, K:2023/999, T: 22/06/2023; Samsun BİM, 3. İDD, E:2023/394, K:2023/1545, T: 27/11/2023; Samsun BİM, 3. İDD, E:2024/67, K:2024/294, T: 28/02/2024; Samsun BİM, 3. İDD, E:2024/442, K:2024/635, T: 29/04/2024; Bursa BİM 3 İDD, E:2021/19, K:2021/322, T: 04/11/2021; Bursa BİM 3.İDD, E:2021/287, K:2021/394, T: 24/11/2021; Bursa BİM, 3. İDD, E:2021/354, K:2021/647, T: 28/12/2021; Bursa BİM, 3. İDD, E:2021/691, K:2021/487, T: 02.12.2021; Bursa BİM 3 İDD, E:2021/1170, K:2022/163, T: 08/02/2022; Bursa BİM 3. İDD, E:2021/1285, K:2021/1002, T: 30/06/2022; Bursa BİM 3İDD, E:2021/1305, K:2022/1009, T: 01/07/2022; Bursa BİM, 3. İDD, E:2023/53, K:2023/290, T: 28/02/2023; Bursa BİM, 3.İDD, E:2023/125, K:2023/1438, T: 20/10/2023; Bursa BİM, 3. İDD, E:2022/2637, K:2023/1861, T: 06/12/2023; Bursa BİM, 3. İDD, E:2022/1383, K:2023/291, T: 28/02/2023; Bursa BİM 3.İDD, E:2022/1968, K:2024/175, T: 07/02/2024; Bursa BİM, 3. İDD, E:2022/2692, K:2024/290, T: 22/02/2024; Bursa BİM, 3. İDD, E:2023/346, K:2023/1807, T: 29/11/2023; Adana BİM 3 İDD, E:2021/2162, K:2022/1169, T:09/06/2022; Adana BİM, 3. İDD, E:2021/1321, K:2023/435, T: 23/03/2023; Adana BİM, 5. İDD, E:2023/204, K:2023/454, T: 19/12/2023; Adana BİM, 5. İDD, E:2023/319, K:2023/50, T: 04/10/2023; Adana BİM, 5. İDD, E:2023/431, K:2023/52, T:04/10/2023; Adana BİM, 5. İDD, E:2023/486, K:2023/441, T: 19/12/2023; Adana BİM, 5. İDD, E:2023/515, K:2023/422, T: 15/12/2023; Adana BİM, 3. İDD, E: 2021/883, K: 2022/2554, T:30/11/2022; Erzurum BİM, 3. İDD, E:2023/1564, K:2024/14, T: 04/01/2024; Erzurum BİM, 3. İDD, E:2023/44, K:2023/283, T:03/03/2023.

ölçüm arasındaki geçen süre dikkate alınarak, davacının alkolü araç kullandığı kabul edilerek davanın reddine karar verilmektedir⁷¹.

⁷¹ Ankara BİM, 9. İDD, E:2022/714, K:2022/1065, T: 26/10/2022; Ankara BİM, 9. İDD, E:2023/463, K:2024/30, T: 10/01/2024; Ankara BİM, 9. İDD, E:2023/807, K:2023/1975, T: 20/12/2023; "... davacı tarafından, hastane personeline kimlik ibraz edilip, kimlik tespiti yapılmak suretiyle kanındaki alkol oranının tespiti için ... Hastanesi'nde saat 04:28'de kan testi yaptırıldığı, kan testi sonucunda 0,00 promil alkol tespit edildiğinin anlaşıldığı, Adli Tıp Kurumu 5. İhtisas Kurulu'na ortalama olarak kandaki alkol düzeyinin bir saatte 15 mg/dl (0,15 promil) azaldığının kabul edildiğinin belirtildiği, kaldı ki; farklı saatlerde yapılan iki ölçümün bulunması halinde; ikinci ölçüme her bir saat için 0,15 promil eklenmek suretiyle alkol oranının belirleneceği, 17/04/2015 tarihli değişiklikle Karayolları Trafik Yönetmeliğinin 97. maddesinde de yer aldığı, olayda; davacının alkol düzeyini ölçmek için yapılan iki ölçüm arasında 3,5 saatten fazla zaman farkı bulunduğu, bu süre içerisinde davacının kanındaki alkol oranının 0,33 promilden 0,00 promile düşmesinin yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde bilimsel olarak mümkün olduğu sonucuna ulaşıldığı, bu durumda; 0,20 promilin üzerinde alkolü olarak araç kullanıldığının tespit edilmesi halinde aday sürücü belgesinin iptal edileceğine ilişkin hüküm dikkate alındığında, 0,33 promil alkolü olduğu tespit edilen davacının aday sürücü belgesinin daimi olarak geri alınmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık görülmediği ..." hakkında bkz. Ankara BİM, 9. İDD, E:2023/2088, K:2024/94, T: 31/01/2024; Ankara BİM, 9. İDD, E:2024/404, K:2024/764, T: 09/05/2024; İzmir BİM 5.İDD, E: 2017/1992, K:2017/1541, T: 14.09.2017; İzmir BİM, 7. İDD, E:2022/602, K:2022/714, T: 10/06/2022; İzmir BİM, 7. İDD, E:2023/569, K:2023/1199, T: 22/06/2023; İzmir BİM, 7. İDD, E:2023/1933, K:2024/355, T: 23/02/2024; İzmir BİM, 7. İDD, E:2023/2094, K:2024/1211, T: 31/05/2024; İzmir BİM, 7. İDD, E:2023/2114, K:2024/645, T: 20/03/2024; İzmir BİM, 7. İDD, E:2023/2318, K:2024/658, T:20/03/2024; İzmir BİM, 7. İDD, E:2024/280, K:2024/1196, T: 29/05/2024; İzmir BİM, 7. İDD, E:2024/326, K:2024/622, T:19/03/2024; İzmir BİM, 7. İDD, E:2024/386, K:2024/646, T: 20/03/2024; İzmir BİM, 7. İDD, E:2024/544, K:2024/647, T: 20/03/2024; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2022/965, K:2022/1153, T: 22/06/2022; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2023/379, K:2023/2102, T: 19/09/2023; "... teknik cihaz kullanılarak 18.08.2021 tarihinde saat 02 22 yapılan alkol kontrolünde davacının 0,22 promil alkolü olduğunun tespit edildiği, ölçümü müteakip davacının ... Hastanesinde 18.08.2021 tarihinde saat 04 09 da yaptırılan muayenesinde ise alkol testi sonucunun 0,10 promil olduğunun belirtildiği , iki ölçüm arasında 1 saat 47 dakikalık zaman farkı bulunduğu, bu süre içerisinde davacının kanındaki alkol oranının 0,22 promilden 0,10 promile düşmesinin bilimsel olarak mümkün olduğu, davacının 18.08.2021 tarihli denetimde 0,22 promilli şekilde araç kullandığının tespit edildiği ölçüm cihazının kalibrasyonunun 18.05.2021 tarihinde yapıldığı ve son geçerlilik tarihinin 18.11.2021 tarihi olduğun görüldüğü, diğer yandan ölçüm sonucuna ilişkin belgenin de davacı tarafından imzalandığı, bu nedenle aday sürücü olduğu hususunda ihtilaf bulunmayan davacının, aday sürücü statüsünün devam ettiği, 18.08.2021 tarihinde yapılan kontrolde 0,22 promil alkolü olduğunun tespit edilmesi nedeniyle davacının, Sürücü Belgesinin Geri Alınmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı,..." gerekçesiyle reddi gerektiği hakkında bkz. İstanbul BİM, 8. İDD, E:2022/1076, K:2022/1455, T: 25/10/2022; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2022/2851, K:2022/2058, T: 14/12/2022; Gaziantep BİM, 4. İDD, E:2022/3770, K:2023/2305, T: 14/11/2023; "... trafik kazasının yapıldığı 20:25 saati ile kan numunesinin alındığı 21:28 zamanı arasında geçen 63 dakika içerisinde kandaki alkol oranının 0,15 promil azalacağı gözetildiğinde, saat 21:28'de 0,08 promil alkolü olan davacının kaza anında (0,08+0,15) 0,23 promil alkolü olduğunun anlaşılması karşısında, 0,20 promilin üzerinde alkolü olarak araç kullandığı anlaşılan davacının sürücü belgesinin iptaline ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı ..." hakkında bkz. Samsun BİM, 3.İDD, E:2021/1100, K:2022/894, T:14/06/2022; Samsun BİM, 3.İDD, E:2022/428, K:2022/1471, T:25/11/2022; Samsun BİM, 3. İDD, E:2024/83, K:2024/628, T: 29/04/2024; (davacının alkol aldığını kendisinin de ikrar ettiği hallerde hastanede ölçüm sınırın altında olsa bile davanın reddine karar verilmiştir.) Samsun BİM, 3.İDD, E:2022/810, K:2022/1478, T: 25/11/2022; "... davacının alkol düzeyini ölçmek için yapılan iki ölçüm arasında 140 dakikalık zaman farkı bulunduğu, bu süre içerisinde davacının kanındaki alkol oranının 0,27 promilden 0,00 promile düşmesinin yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde bilimsel olarak mümkün olduğu ve bu durumda ilk ölçüm sonucunun sağlıklı olduğu konusunda

İzmir Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesince, ilk kararlarında alkolmetre ile yapılan ölçümde yasal sınırın üzerinde alkollü bulunan aday sürücünün sonradan hastanede yapılan ölçümlere itibar edilmemiş ve aday sürücü olduğu hususunda ihtilaf bulunmayan davacının, 0,26 promil alkollü olduğunu gösterir alkolmetre ölçüm makbuzunda ve aday sürücü belgesinin iptaline dair tutanakta imzasının bulunduğu, söz konusu belgelere davacı tarafından herhangi bir itirazda bulunulduğuna dair şerh düşülmediği gibi kendi imkanları ile gittiği hastane kayıtlarının da esas alınamayacağından bahisle dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığından bahisle davanın reddine karar verilmiştir⁷². Daire yukarıda yer verilen kararlarında görüldüğü üzere sonradan bu içtihadından vazgeçmiştir.

tereddüt bulunmadığı görülmekte olup, sürücü belgesinin süresiz olarak iptal edilmesine dair dava konusu işlemde hukuka ve mevzuata aykırılık bulunmadığı ...” hakkında bkz. Bursa BİM, 3 İDD, E:2022/340, K:2022/1572, T: 23/11/2022; Bursa BİM, 3.İDD, E:2022/1189, K:2022/1801, T:27/12/2022; Bursa BİM 3 İDD, E:2022/2933, K:2024/321, T:27/02/2024; “... davacının aday sürücü olduğu, 0,20 promil üzerinde alkollü olarak trafığe çıkmanın aday sürücüler için yasak olduğu, davacının trafik kontrolünde 0,26 promil alkollü olduğunun tespit edildiği, kendi imkanlarıyla 1 saat 43 dakika sonra .. Hastanesinde kan yolu ile alkol ölçümü yaptırdığı, bu sürenin, davacının kanındaki alkol miktarının (alkolmetre cihazı ile yapılan ölçüme göre 0,26 promil olduğu belirtilen) ortalama bir hesaplama 0,27 mg/dl(0,27 promil) azalmanın yaşanacağı bir zamana denk geldiği, bu sürede kandaki alkol miktarının negatife düşmesinin Adli Tıp Kurumu hesabına da uygun olduğu, davacının kanındaki alkol miktarının negatif çıkmasının davacının alkol oranının ölçüm esnasında yasal sınırın altında olduğunu kanıtlamadığı gibi şüpheli bir durum da oluşturmadığı, kaldı ki hastanenin ölçüm yaptığı cihazın 0,10 promilin altındaki alkol oranına hassasiyeti bulunmadığının da raporda belirtildiği görüldüğünden, davacının 0,26 promil alkollü araç kullandığından bahisle aday sürücü belgesinin iptal edilmesine ilişkin tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı ...” hakkında bkz. Bursa BİM, 3 İDD, E:2022/2948, K:2023/1777, T: 28/11/2023; Bursa BİM, 3. İDD, E:2023/652, K:2024/796, T:09/05/2024; Bursa BİM, 3. İDD, E:2022/2401, K:2024/75, T:18/01/2024; Erzurum BİM, 3. İDD, E:2022/906, K:2022/2493, T:12/10/2022.

⁷² İzmir BİM 7.İDD, E:2020/1679, K:2021/38 T:19/01/2021; İzmir BİM, 7.İDD, E:2022/191, K:2022/154, T:11/02/2022; Benzer gerekçe için bkz. Konya BİM 5 İDD E:2020/1902, K:2021/476, T:11/03/2021; Konya BİM, 5.İDD, E:2021/1781, K:2021/1754, T: 11/11/2021; Konya BİM 5 İDD, E:2021/678, K:2021/1094, T: 01/07/2021; Konya BİM 5.İDD, E:2022/290, K:2022/724, T: 29/03/2022; Konya BİM, 5 İDD, E:2022/1933, K:2022/2052, T: 19/09/2022; Konya BİM, 5 İDD, E:2022/3092, K:2023/878, T: 28/02/2023; Konya BİM, 5. İDD, E:2023/211, K:2023/1559, T: 05/04/2023; Konya BİM, 5.İDD, E:2023/312, K:2023/1622, T: 11/04/2023; Konya BİM, 5. İDD, E:2023/3093, K:2023/3328, T: 27/09/2023; Konya BİM 5. İDD, E:2023/2019, K:2023/3648, T: 23/10/2023; “... aday sürücü olan davacının 0,25 promil alkollü olarak araç kullandığının tespit edildiği gerekçesiyle aday sürücü belgesinin iptaline yönelik işlem tesis edildiği, Karayolları Trafik Yönetmeliğinin 97. maddesinde, trafik ekiplerince yapılan denetimlerde kişilerin alkol ölçer cihazı ile ölçüme tabi tutulması halinde, çıkan sonuca, yaralanmalı veya ölümlü ya da kollukça müdahil olunan maddi hasarlı trafik kazası olayları dışında itiraz imkanının bulunmadığı, bu durumda 0,25 promil alkollü olarak araç kullandığı sabit olan davacı hakkında tesis edilen dava konusu işlemlerde hukuka aykırılık bulunmadığı ...” hakkında bkz. Konya BİM, 5. İDD, E:2024/1005, K:2024/1423, T: 20/05/2024; (Aynı durum ve benzer gerekçe Adana Bölge İdare Mahkemesi içinde geçerlidir. Aynı Dairenin sonraki kararlarının aksine alkolmetre cihazı ile yapılan ölçüm üzerine tesis edilen aday sürücü belgesinin iptali kararının hukuka uygun olduğu yönünde verdiği kararları da bulunmaktadır. Adana BİM, 3. İDD, E:2021/264, K:2022/366, T: 04/03/2022; Adana BİM, 5. İDD, E:2023/525, K:2023/421, T:15/12/2023.

b. Sonradan Yapılan Ölçümler Hakkında

Trafik kontrolünde alkolmetre ile ölçümün yapıldığı saatte yasal sınırın altında kalmasına rağmen ölçümün yapıldığı saate kadar aradan geçen süre de dikkate alınarak davacının alkollü kabul edilmesine nedeniyle, aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin işlemler de idari yargı yerlerince iptal edilmiştir⁷³.

Maddi hasarlı trafik kazasına karıştığı davalı idare personeline olay günü tutulan tutanaklar uyarınca sabit olan davacı hakkında, alkol ve uyuşturucu ya da uyarıcı madde kullanıp kullanmadığının tespiti amacıyla sağlık kuruluşu vasıtasıyla kan, tükürük veya idrar gibi örnekler alınarak yapılacak test sonucunda çıkan sonuca göre işlem tesis edilmesi gerekirken yalnızca alkol ölçüm cihazıyla yapılan ölçüm sonucunda 0.21 promil alkollü olduğu gerekçesiyle tesis edilen dava konusu işlemlerde hukuka uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle işlemlerin iptaline karar verilmiştir⁷⁴.

c. Yapılan Ölçüme İtiraz Edilmemesi Halinde

Yasal sınırın üzerinde alkollü olarak tespit edilen ve herhangi bir hastane kaydı ve ikinci ölçümü bulunmayan aday sürücülerin açmış olduğu davalarda ise davanın reddine karar verilmektedir⁷⁵.

d. Aday sürücünün Araç kullanmaması Hali

Davacının alkollü araç kullandığının ispat edilmemesi halinde de iptal kararı verilmektedir⁷⁶. Somut olayın özelliğine göre aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin işlemlerin iptaline karar verilmektedir⁷⁷.

⁷³ Ankara BİM,9İDD, E:2022/588, K:2022/672, T: 20/05/2022; Ankara BİM, 9. İDD, E:2023/1746, K:2024/790, T: 09/05/2024.

⁷⁴ İstanbul BİM, 8. İDD, E:2022/211, K:2022/292, T: 17/02/2022.

⁷⁵ Ankara BİM 9. İDD E:2021/49, K:2021/1105, T: 02/06/2021; Ankara BİM, 9. İDD, E:2023/2017, K:2023/2064, T:28/12/2023; Ankara BİM, 9. İDD, E:2024/395, K:2024/697, T:29/04/2024; İzmir BİM, 7. İDD, E:2022/1602, K:2022/1432, T: 24/11/2022; İzmir BİM, 7. İDD, E:2023/2240, K:2024/266, T: 13/02/2024; İstanbul BİM 8. İDD, E:2021/1182, K:2021/1711, T: 28/09/2021; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2023/144, K:2023/508, T: 28/02/2023; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2023/453, K:2023/2518, T: 11/10/2023; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2023/884, K:2023/2283, T:28/09/2023; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2023/3000, K:2023/3790, T: 26/12/2023; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2023/3017, K:2024/1720, T: 07/05/2024; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2023/2029, K:2024/855, T: 29/02/2024; Bursa BİM, 3. İDD, E:2022/700, K:2022/1565, T: 22/11/2022; Adana BİM, 3. İDD, E:2021/1597, K:2023/410, T:21/03/2023; Adana BİM, 3.İDD, E:2022/1263, K:2023/978, T: 09/05/2023.

⁷⁶ “... her ne kadar alkolmetre cihaz ölçüm sonucunda davacının kanındaki alkol oranının 0,31 promil olduğu yönünde tespit yapılarak dava konusu işlem tesis edilmiş ise de, söz konusu tespitin araç seyir halinde iken aracın durdurulması şeklinde olmadığı, aracın çalışır vaziyette ancak hareketsiz olduğu, aracın davacının sevk ve idaresinde olduğunu şüpheye mahal bırakmayacak şekilde kesin olarak ortaya konulmadığı anlaşıldığından davacının yasal sınırın üzerinde alkollü olarak araç kullandığından bahisle tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı ...” hakkında bkz. İstanbul BİM, 8.İDD, E:2023/251, K:2023/1349, T: 17/05/2023; “... davacı hakkında alkollü araç kullandığından bahisle işlem tesis edilmiş ise de, davacının denetim esnasında yol kenarında bulunduğunu, alkollü bir şekilde araç kullanmadığını beyan ettiği, buna karşın idarece davacının alkollü iken aracın seyir halinde olduğunu her türlü şüpheden uzak ve

3. 75 Puan Aşımı Nedeniyle Aday Sürücü Belgesinin İptali İşlemleri

a. 75 Ceza Puanının Dolması Hali

Aday sürücü belgesi sahibi davacıların aday sürücülükleri içerisinde bir yıl içinde 75 ceza puanı almaları ve söz konusu cezaya konu edilen eylemleri nedeniyle tesis edilen idari para cezalarına karşı dava açmamış veya açtıkları davaların reddedilmiş olması halinde aday sürücü belgesinin iptali işlemlerine karşı açılan davalar da reddedilmiştir⁷⁸.

b. Dayanak Mevzuat Hükümlerinin Yürürlüğe Girme Zamanı

Aday sürücü belgesinin iptaline gerekçe olan yönetmelik hükmü yürürlüğe girmeden önce verilen idari para cezası ve ceza puanları dikkate alınmayacağından bahisle iptal kararı verilmiştir⁷⁹.

somut bir şekilde ortaya konulmadığı, nitekim davacı hakkında yapılan ceza yargılaması neticesinde alkolli araç kullanmak nedeniyle mahkumiyetine yeterli delil bulunmaması nedeniyle beraatine karar verildiği göz önüne alındığında, dava konusu işlemlerde hukuka uyarlık olmadığı ...” hakkında bkz. İstanbul BİM, 8. İDD, E:2023/817, K:2023/2519, T: 11/10/2023.

⁷⁷ “... 17.10.2021 tarihinde görevli polis memurlarınca düzenlenen tutanakta; “...kaza yeri incelememizden ve sürücü ..’ın hareketlerinden, fiziki kontrollerimizden alkolli olmayıp, kaza sonrası dudağında meydana gelen hafif kanamayı durdurmak için kolonyalı ıslak mendil kullandığı görülmüş olup ve kendi beyanına göre de kanamayı durdurmak için kolonyalı mendil kullandığını tutarlı bir şekilde anlatmış olup bu işlemin buna istinaden yapıldığı...” şeklinde beyanları yer aldığı, anılan tutanağına görevli polis memurlarınca imzalandığı, her ne kadar trafik ekiplerince davacının 0,27 promil alkolli olduğundan bahisle işlem tesis edildiği ise de, bu ölçümün yapıldığı tarihte görevli polis memurlarınca düzenlenen tutanakta, davacının da ifadesine paralel şekilde davacının alkolli olmadığına ilişkin tespit ifadelerinin yer aldığı, geçirdiği trafik kazası sonrasında dudağındaki kanamayı durdurmak için kolonyalı mendil kullandığından alkol testinde 0,27 promil alkolli çıkmasının hayatın olağan akışına uygun değerlendirilebileceği, nitekim gerek davacının gerekse olay günü tutanağı düzenleyen polis memurlarının beyanlarının da bu yönde olduğu anlaşıldığından aday sürücü olan davacı tarafından, .. plakalı aracı ile seyir halinde iken gerçekleşen trafik kazası sonrasında yapılan alkol testinde yasal sınırın üzerinde 0,27 promil alkolli olarak araç kullandığından bahisle aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı ...” hakkında bkz. İstanbul BİM, 8. İDD, E:2023/1763, K:2023/2462, T: 05/10/2023.

⁷⁸ Ankara BİM, 9. İDD, E:2023/1330, K:2023/1382, T: 20/09/2023; İzmir BİM, 7. İDD, E:2023/1219, K:2023/2158, T: 22/12/2023; İzmir BİM, 7. İDD, E:2023/1786, K:2024/1047, T: 09/05/2024; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2022/269, K:2022/668, T: 12/04/2022; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2023/1215, K:2023/1708, T:13/06/2023; Konya BİM 5. İDD, E:2021/221, K:2021/1140, T:03/09/2021; Gaziantep BİM 4 İDD E:2021/84, K:2022/761, T: 22/03/2022; Gaziantep BİM 4. İDD, E:2021/663, K:2022/1066, T: 21/04/2022; Bursa BİM,3 İDD, E:2022/1737, K:2023/636, T: 14/04/2023.

⁷⁹ “... davacının aday sürücü olduğu 17/10/2017-17/10/2019 tarihleri arasında tesis edilen trafik kuralı ihlalleri nedeniyle 75 puanı aştığı ve bu durumun 07/06/2023 tarihinde fark edilmesi üzerinde davacının aday sürücüsünden asıl sürücü belgesine dönüşen sürücü belgesinin iptal edilmesinde hukuka aykırılık görülmemiş ise de, yer verilen ve 12/03/2023 tarihinde yürürlüğe giren 2918 sayılı Kanunun geçici 26. maddesinde, yürürlük tarihinden önce ilgililerine verilen ceza puanlarının pasif duruma getirilerek ceza puanı hesaplamasında dikkate alınmayacağı yönünde hüküm ihdas edildiği ve davacının 75 ceza puanını aştığından bahisle tesis edilen dava konusu işlemin belirlenen Kanun hükmünün yürürlüğe girdiği tarihten sonra tesis edildiği birlikte dikkate alındığında, davacının aday sürücü olduğu 17/10/2017-17/10/2019 tarihleri arasında

c. 75 Ceza Puanının Dolmaması Hali

Aday sürücü olan davacının 75 ceza puanı almasına neden olan eylemleri gerçekleştirdiğinin somut açık ve net olarak ispatlanamadığından veya 75 ceza puanına konu edilen eylemlerden herhangi birisinin iptal edilmesi nedeniyle ceza puanının 75 puanın altında kaldığından bahisle hem anılan eylemlerin hem de bu eylemlerin sonucu olan aday sürücü belgesinin iptaline ilişkin kararın iptaline karar verilmesi üzerine, anılan karara karşı yapılan istinaf başvurusu reddedilmiştir⁸⁰.

4. Hız Sınırını Aşma Nedeniyle Aday Sürücü Belgesinin İptali

Aday sürücülerin 3 kez hız ihlali nedeniyle idari para cezasıyla cezalandırılmaları halinde aday sürücü belgeleri de iptal edilecektir.

a. Üç Kez Hız Sınırının İhlal Edilmesi

Üç kez hız ihlali yapan ve bu nedenle idari para cezasıyla tecziye edilip bu cezaya karşı dava açmayan veya açtığı davada reddedilen aday sürücülerin aday sürücü belgelerinin iptaline karşı açtıkları davalar da reddedilmiştir⁸¹.

b. Üç Kez Hız Sınırının İhlal Edilmemesi

Aday sürücü belgesi iptaline neden olan hız ihlallerinden birisinin hukuka aykırı bulunarak iptal edilmiş olması nedeniyle 3 kez hız ihlali gerçekleşmediğinden aday sürücü belgesinin iptali istemi de iptal edilmiştir⁸².

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Karayolları trafik mevzuatımızda aday sürücü belgesi ve aday sürücülük şeklinde bir düzenlemeye gidilmiş olması oldukça yerinde olmuştur. Aday sürücülerin diğer sürücülere göre bir takım uyması gereken yükümlülüklerin cezasının ağırlaştırılmış olması da bu kişilerin daha dikkatli davranması adına önem arz eden bir husustur. Normalde beş kez hız ihlali yapan (ve bu ihlali yasal sınırı yüzde 30 dan fazla olması gereken) sürücünün sürücü belgesine geçici

işlemiş olduğu fiilleri nedeniyle 75 ceza puanını aştığının tespit edildiğinden bahisle sürücü belgesinin iptal edilmesine ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı" hakkında bkz. İzmir BİM, 7. İDD, E:2024/20, K:2024/349, T:22/02/2024.

⁸⁰ İstanbul BİM 8.İDD, E:2019/1236, K:2019/1374, T:30/10/2019; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2021/1052, K:2021/1341, T:16/06/2021; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2022/951, K:2022/1635, T: 15/11/2022; İstanbul BİM, 8.İDD, E:2023/391, K:2023/1660, T:13/06/2023; İstanbul BİM, 8. İDD, E:2024/239, K:2024/890, T: 05/03/2024; Konya BİM, 5. İDD, E: 2020/589, K:2020/2300, T: 04/11/2020; Gaziantep BİM, 4. İDD, E:2022/3963, K:2023/1973, T: 24/10/2023; Samsun BİM, 3. İDD, E:2024/21, K:2024/293, T: 28/02/2024.

⁸¹ Ankara BİM, 9. İDD, E:2022/1432, K:2022/1123, T: 03/11/2022; Samsun BİM, 3. İDD, E:2021/1516, K:2022/1613, T: 28/12/2022; Konya BİM 5. İDD, E:2022/1731, K:2022/2057, T:19/09/2022; İzmir BİM, 7. İDD, E:2023/2141, K:2024/1034, T: 09/05/2024.

⁸² Konya BİM, 5. İDD, E:2023/3598, K:2023/3554, T: 12/10/2023.

olarak el konulmakta iken, aday sürücünün sürücü belgesi doğrudan iptal edilmektedir. Aynı şekilde kırmızı ışık ihlalleri için de geçerlidir.

Aday sürücülerin uyması gereken kuralların normal diğer sürücülere göre bir takım ilave yükümlülöklere tabi tutulması yerinde olmakla birlikte yukarıda yer verdiğimiz idari davaya konu olan uyuşmazlıklar incelendiğinde en çok dava konusu edilen hususun aday sürücülerin 0,20 promil üzerinde alkollü araç kullanmaları nedeniyle sürücü belgelerine el konulmasıdır. Toplam 329 karardan 200 tanesi aday sürücülerin 0,20 promil ile 0,49 promil arasında (106 tanesi de 0,50 promil ve üstü) alkollü araç kullanmasına ilişkindir. Bu davalara bakıldığında da söz konusu davaların çok büyük kısmında ilgili idare mahkemeleri ve/veya bölge idare mahkemelerince iptal kararı verilmiştir. 200 uyuşmazlıktan 138 tanesinde idari yargı yerlerince iptal karar verilmiştir. Aynı şekilde 0,50 promil ve üstü alkollü araç kullandığı için aday sürücü belgesi iptal olunan aday sürücünün açtığı 106 davadan ise 64 tanesinde iptal karar verilmiştir.

Alkollü araç kullandığı için aday sürücü belgesi iptal edilen sürücülerin açtıkları davaların büyük çoğunluğunda iptal sebebi bu sürücülerin alkolmetre ile yaptırdıkları ölçümden sonra kendi imkanları gittikleri sağlık kuruluşunda yaptırdıkları kan testi sonucunda kanlarındaki alkol oranının negatif veya çok düşük seviyede çıkmasıdır. Önceleri Danıştay ve idari yargı yerleri sürücülerin kendi imkanları ile gittikleri hastane kayıtlarına itibar etmemekte ve alkolmetre cihazı ile yapılan ölçüme itiraz etmeyen ve alkolmetre çıktı fişini imzalayan sürücülerin açtıkları davalar, sonradan hastanede alkolsüz olduğuna dair rapor düzenlenmiş olsa bile, reddedilmekteydi. Ancak sonradan bir çok idari yargı yeri bu içtihadından vazgeçerek yukarıda da karar künyelerini verdiğimiz üzere hastaneden alkolsüz veya alkol oranı çok düşük olduğuna dair rapor alan sürücülerin açtıkları davalarda iptal karar vermiştir.

Burada mevzuatta alkolmetre ile yapılan ölçümden sonra trafik polislerinin alkollü sürücüyü hastaneye götürme zorunluluğu olmamakla birlikte, aday sürücünün kendi imkanları ile gittikleri sağlık kuruluşlarında yapılan ölçümlerde bizzat kendilerinin kan tahlili veren kişi olduğu saptanmalı ve başkasını alkol ve kan testine sokmasının önüne geçilmelidir. Burada bölge idare mahkemelerinin tamamının içtihatları birbiri ile paralel olduğundan ortada aykırılığın giderilmesini gerektiren bir içtihatla söz konusu değildir.

Öte yandan aday sürücülerin 0,50 promil üzerinde alkollü olduğunun tespit edilmesi halinde aday sürücü belgesi iptal edileceği halde ayrıca 0,20 promil üstünde alkollü olduğunun saptanması halinde sürücü belgesinin iptal edileceği yönünde bir düzenleme yapılması da yerinde olmamıştır. Zira, yukarıda görülen 329 uyuşmazlığın yarısından fazlası bu alkol sınırı (0,20-0,49 promil) arasında alkollü olduğu iddia olunan kişilerle ilgili olup bunlarında çok büyük çoğunluğu iptal ile sonuçlanmıştır. Zaten 0,50 promilden fazla alkollü çıkan aday sürücünün sürücü belgesi geçici süre ile elinden alınmayacak ve sürücü belgesi iptal edilecek iken ayrıca 0,20 promil olarak başka bir iptal nedeni belirlenmesi doğru olmamıştır. Bunun mevzuatta yapılacak düzenleme ile kaldırılması yerinde olacaktır. Aslında bu hüküm Danıştay 8. Dairesinde uyuşmazlık konusu edilmişse de, anılan dairece 2 ye karşı 3 oyla oy çokluğu ile hükmün hukuka uygun olduğundan bahisle dava reddedilmiştir.

Aday sürücü belgelerinin iptali işlemlerine karşı açılan davalarda idari yargı yerlerinin görevli olduğu Uyuşmazlık Mahkemesi, Danıştay ve Bölge idare mahkemelerinin içtihatlarıyla genel kabul görmüştür. Aynı şekilde idare mahkemelerince bu konuda verilen kararlara karşı bölge idare mahkemelerine

istinaf başvuru yolu açık iken bölge idare mahkemelerinin kararlarına karşı ise temyiz yolu kapalıdır. Bölge idare mahkemelerinin bir kısmı tarafından bu konuda verdikleri kararlara karşı temyiz yolu açık denilmekte ise de Danıştay tarafından bu kararlara karşı temyiz yolu kapalı olduğu açıkça ifade edildiğinden artık bir bölge idare mahkemesi dışında diğerleri kararlarını kesin olarak vermektedir. Konya Bölge İdare Mahkemesi ise hala aday sürücü belgelerinin iptali işlemlerine karşı açılan davalarda verilen kararlar hakkında yapılan istinaf başvurusu üzerine vermiş olduğu kararlarda temyiz yolu açık diye karar vermektedir. Bu nedenle temyiz yoluna başvurmakta ve Danıştay 8. Dairesi tarafından temyiz istemi incelenmeksizin reddedilirken yargılama giderleri başvuran taraf üzerinde bırakılmaktadır. Burada kanaatimizce Danıştay tarafından temyiz isteminin incelenmeksizin reddine karar verilmesi yerinde ise de, yargılama giderlerinden özellikle yargılama harçlarının iadesine karar vermesi daha hakkaniyete uygun düşecektir. Temyiz edenin temyiz yoluna başvurma nedeni bölge idare mahkemesinin kanun yolunu yanlış göstermiş olmasıdır. Bölge idare mahkemesinin kararında yanlış olarak göstermeye ısrarla devam etmesi de hem Hakimler ve Savcılar Kurulu Teftiş Kurulu Başkanlığınca yapılacak olan teftişlerde dikkate alınması gereken bir husus olduğu gibi, Danıştay tarafından bu şekilde yazımlar nedeniyle önüne gereksiz dosyayı gönderen bölge idare mahkemesi hakkında olumsuz (orta veya zayıf) şeklinde notlandırma yoluna gitmelidir.

KAYNAKÇA

Akıylmaz B / Sezginer M / Kaya C, Türk İdari Yargılama Hukuku, Savaş Yayınevi, 4. Baskı, Ankara 2020.

Avcı M / Bilgin H, “Alkollü Araç Kullanımı Nedeniyle Sürücü Belgesine Geçici Süreli El Konulması İşlemlerinde Görevli Yargı Yeri Sorunu Üzerine Bir İnceleme”, Yıl:7, Sayı:14, Aralık 2019, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, ss. 25-66.

Avcı M / Bilgin H, “Alkollü Araç Kullanımı Nedeniyle Sürücü Belgesine Geçici Süreli El Konulması İşlemleri Üzerine Bir İnceleme”, Yıl:7, Sayı:13, Haziran 2019, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, ss. 129-166.

Ay İ.D., Bölge İdare Mahkemelerinin Kararları Arası Aykırılığın Giderilmesi, 1. Baskı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2025.

Bilgin H, 99 Soruda İdari Yargıda İstinaf Başvuru Rehberi, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.

Bilgin H, “Bölge İdare Mahkemesi Kararları Arasındaki Aykırılık ve Uyuşmazlığın Giderilmesi Sorunu”, C. XXV, S. 3, 2021, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, ss. 637-686.

Bilgin H, Bölge İdare Mahkemelerinin Kesin Kararları Arasında İçtihat Farklılığı, 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2021

Bilgin H, “Son Yasal Değişiklikler Bağlamında İdari Yargıda “İsrar” Kararı”, C. 28, S. 1, 2020, SÜHFD., ss. 75-125.

Çağlayan R, İdari Yargılama Hukuku, Seçkin Yayınevi, Güncellenmiş 16. Baskı, Ankara 2025.

Güzel O, Türk İdari Yargılama Hukukunda Temyiz, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2024.

Çınarlı S, İdari Yargılamada İstinaf ve Bölge İdare Mahkemeleri, Seçkin Yayınevi, 4. Baskı, Ankara 2022.

Sağlam M, “ Uyuşmazlık Mahkemesinin Tarihçesi, Türk Yargı Sistemindeki Yeri, Kurulma Sebepleri, Yapısı ve Çalışma Yöntemi”, Ulusal Uyuşmazlık Yargısı Sempozyumu, Uyuşmazlık Mahkemesi Yayınları, Ankara 2016, ss. 61-87.

Saygın E, “Adli İdari Sistemi – İdari Rejim Ayrımı ve İdari Rejimde Uyuşmazlık Mahkemesinin Yeri”, Ulusal Uyuşmazlık Yargısı Sempozyumu, Uyuşmazlık Mahkemesi Yayınları, Ankara 2016, ss. 91-107.

Uysal Z, İdari Yargıda İçtihat Aykırılığının Önlenmesi ve Giderilmesi Usulü, 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2021.

Yeşil U, Türk Yargı Sisteminde Görev ve Hüküm Uyuşmazlıklarının Çözüm Usulü, Uyuşmazlık Mahkemesi Yayınları, Ankara 2016.